

Yerel Halkın Yoğun Turizm Gelişimine Gösterdiği Uyum: Alanya Örneği*

(Araştırma Makalesi)

The Adaptation of Local People to Intensive Tourism Development: The Case of Alanya

Doi: 10.29023/alanyaakademik.1541356

Hüseyin KELEŞ¹

¹ Öğr. Gör. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Manavgat Turizm Fakültesi, hkeles@akdeniz.edu.tr, Orcid No: 0000-0003-1469-0017

ÖZET

Anahtar Kelimeler:

Yoğun Turizm, Yaşam Yeri, Yaşam Kalitesi, Turistlere Yönelik Tutum, Turizm Gelişimine Yönelik Tutum

Makale geliş tarihi:

31.08.2024

Kabul tarihi:

13.12.2024

Keywords:

Intensive Tourism, Living Place, Quality Of Life, Attitudes Towards Tourists, Attitudes Towards Tourism Development

Bu çalışma, Türkiye'nin Antalya ilinin önde gelen destinasyonlarından biri olan Alanya'daki yoğun turizm gelişimine yönelik yerel halkın algılarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Alanya, Türkiye'ye gelen yabancı turistlerin %15'ini ve Antalya'ya gelenlerin ise yaklaşık 1/3'ünü ağırlamaktadır. Bu durum Alanya'yı kitle turizminin etkilerini incelemek adına önemli bir örneklem haline getirmektedir. Araştırma kapsamında 450 anket formu toplanmış ve veriler SPSS paket programına aktarılarak analiz edilmiştir. Elde edilen tatmin edici bulgular sonucunda yapısal model AMOS programı kullanılarak test edilmiştir. Çalışma, yoğun turizmin yaşam yeri ve yaşam kalitesi üzerindeki etkilerine dayanarak yerel halkın turistlere yönelik tutumları ve turizmin gelişimine ilişkin genel algularına yönelik tutumlarını araştırmaktadır. Elde edilen bulgular neticesinde, yoğun turizm faaliyetlerinin yerel halkın yaşam yeri ve yaşam kalitesi üzerinde olumsuz etkilerinin olduğu tespit edilmiş ve bu doğrultuda bölge sakinlerinin turistlere yönelik olumsuz tutumlar sergiledikleri belirlenmiştir. Ancak, yerel halkın yoğun turizm faaliyetlerinin yaşam kalitesi üzerindeki etkilerine bağlı olarak turizm gelişimine yönelik olumlu tutum içerisinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, yerel halkın turistlere karşı sergiledikleri tutumun turizm gelişimine yönelik sergiledikleri genel tutuma olumsuz yönde etki ettiği de tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda ulaşılan bulgular ışığında turizm sektörü yöneticilerine, politika yapıcılarına ve diğer turizm paydaşlarına yönelik çeşitli öneriler sunulmuştur.

ABSTRACT

The purpose of this study is to assess the perceptions of local people regarding the intensive tourism development in Alanya, one of the top destinations in Antalya province of Türkiye. Alanya hosts 15% of the foreign tourists coming to Türkiye and about 1/3 of the ones visiting Antalya. Therefore, Alanya is an important sample to examine the effects of mass tourism. Within the context of the research, a total of 450 questionnaires were collected and the data were analyzed by transferring them to the SPSS package program. As a consequence of the satisfactory findings, the structural model was tested using AMOS program. The study has investigated the attitudes of local people towards tourists and their general perceptions of tourism development based on the effects of intensive tourism on living place and quality of life. As a result of the findings, it has been determined that intensive tourism activities have negative impacts on the living place and quality of life of local people. In this respect, it has been concluded that the local people have negative attitudes towards tourists. However, it has also been concluded that local people have positive attitudes towards tourism development depending on the effects of intensive tourism activities on quality of life. Moreover, it has been determined that the attitude of local people to tourists has a negative effect on their general attitude towards tourism development. In the light of the findings of the study, several implications have been presented for tourism sector managers, policy makers and other tourism stakeholders.

* Bu makale için Akdeniz Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 14.08.2024 tarihli ve 357 nolu kararınca etik kurul onayı alınmıştır.

1. GİRİŞ

Turizm endüstrisi, dünya çapındaki teknolojik, ekonomik ve kültürel gelişmelerin etkisiyle son yıllarda önemli ölçüde büyüme göstermiştir (Karacıl & Özcan, 2021). Dünya Turizm Örgütü'nün (UNWTO) verilerine göre, 1980'lerde 280 milyon olan uluslararası turist sayısı 2019 yılında 1,5 milyara kadar yükselmiştir (UNWTO, 1995; UNWTO, 2020). Küresel salgının gölgesinde geçen 2020 ve 2021 yıllarında ciddi kayıplar yaşayan sektör 2022 yılına gelince tekrar hızlı bir toparlanma sürecine girmiştir. Dünya Turizm Örgütü'nün verileri çerçevesinde Kovid-19 salgını sonrasında uluslararası seyahat eden sayısı 2021 yılına kıyasla 2022 yılında %111 civarında artarak 456 milyonda 963 milyona kadar çıkmıştır (TURSAB, 2022). Bu hızlı büyüme, turizmi toplam ihracatın %7'sini, hizmet ihracatının %30,2'sini ve küresel GSYH'nin %10'unu oluşturan en büyük küresel endüstrilerden biri haline getirmiştir (Özcan & Kar, 2020: 589). Sonuç olarak turizm hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde ekonomik ve sosyal kalkınmanın önemli bir itici gücü haline gelmiştir (Shahzad vd., 2017).

Turizm, fiziksel ve beşerî sermayenin artırılması, ticaret açıklarının azaltılması, vergi gelirlerinin artırılması (Shahzad vd., 2017) ve altyapı gelişiminin teşvik edilmesi (Brida vd., 2014) gibi doğrudan, dolaylı ve uyarılmış etkiler aracılığıyla ulusal ve bölgesel kalkınmaya önemli katkılar sunmaktadır. Ayrıca, gerekli teknoloji ve makinelerin ithalatını kolaylaştırarak özellikle az gelişmiş bölgelere fayda sağlamaktadır (Balaguer & Cantavella-Jordá, 2002). Ancak, tüm bu faydalarına rağmen, turizmin gelişimi yerel halk için önemli zorlukları da beraberinde getirmektedir. Ekonomik refah, gelişmiş kamu hizmetleri ve kültürel zenginleşme sağlayabilirken (Butler, 1980), aynı zamanda aşırı kalabalığa, çevresel bozulmaya ve yerel kültürlerin metalaşmasına da yol açabilmektedir (Doxey, 1975; Gössling, 2002). Kıyı erozyonu, su kirliliği ve biyolojik çeşitlilik kaybı gibi çevresel sorunlar, özellikle turizm faaliyetlerinin yoğun olduğu bölgelerde ciddi boyutlara ulaşabilmektedir (Holden, 2016). Sosyal açıdan bakıldığında turizm, yerel halkın huzurunu bozabilmekte ve bölge sakinleri ile ziyaretçiler arasında gerilimlere yol açabilmektedir (Deery, Jago & Fredline, 2012). Bu nedenle yerel algıları ve adaptasyon stratejilerini anlamak, sürdürülebilir turizm uygulamalarını teşvik etmek açısından kritik önem taşımaktadır.

Bu çalışmanın odak noktası olan Alanya, turizmin dönüştürücü gücünün en iyi örneklerinden birini teşkil etmektedir. Zengin tarihi mirası, çarpıcı manzaraları ve canlı konaklama sektörüyle tanınan Alanya, turizm açısından hızlı bir büyüme yaşamış, bu da onu yerel halkın turizm baskılarına nasıl uyum sağladığını incelemek için ideal bir model haline getirmiştir. 29.835 yerleşik yabancı ile Antalya'nın toplam yabancı nüfusunun %35'ini temsil eden Alanya, sadece önemli bir turizm destinasyonu değil, aynı zamanda yabancı uyruklular için de tercih edilen bir yerleşim yeridir (AKTOB, 2023). Kapsamlı turizm faaliyetlerinin yanı sıra, Alanya'nın yabancı vatandaşlar tarafından tercih edilen bir yerleşim yeri haline gelmesi, nüfus yoğunluğunun şehrin taşıma kapasitesini aşmasına neden olmuştur. Bu hızlı büyüme, sürdürülebilir turizm yönetimi için hem zorluklar hem de fırsatlar sunmaktadır. Alanya'ya özgü bu çalışmanın önemi, yerel halkın bu baskılara nasıl uyum sağladığına dair incelikli bir anlayış sunarak gelecekteki turizm planlamalarına katkıda bulunma potansiyelinde yatmaktadır. Çalışma, bölge sakinleri tarafından kullanılan uyum mekanizmalarını keşfederek, daha kapsayıcı turizm geliştirme stratejileri hakkında bilgi sunmayı amaçlamaktadır. Bramwell ve Lane'in (2011) belirttiği gibi sürdürülebilir turizm, yerel toplulukların aktif katılımına, bakış açılarının politika oluşturma süreçlerine entegre edilmesine ve turizmden elde edebilecekleri faydaların belirlenmesine bağlıdır.

Ayrıca, Alanya örneğinde yapılan bu çalışmadan elde edilen bulgular, benzer turizm yoğunluklarıyla karşı karşıya olan diğer bölgeler için değerli öngörüler sunabilir ve daha sürdürülebilir ve dirençli kalkınma uygulamalarını teşvik edebilir. Bu sonuçlar aynı zamanda turizmin etkileri ve sosyal dayanıklılık konusundaki teorik literatüre de katkıda bulunacak ve turizm büyümesi ile yerel kalkınma arasındaki etkileşimlere yeni perspektifler kazandıracaktır. Özetle, çalışma, turizmin sürdürülebilirliğini desteklemek açısından kritik öneme sahip olan turizm gelişimi ve toplumsal uyum arasındaki karmaşık ilişkiyi anlamak açısından önemli çıkarımlarda bulunmaktadır.

Özetle, bu çalışmanın temel amacı Alanya destinasyonunda yoğun turizm gelişiminin yerel halkın turistlere ve turizm sektörüne karşı sergilediği tutumu ölçmektir. Araştırmanın ikinci amacı ise; yoğun turizm gelişimine bağlı olarak yerel halkın yaşam kalitesinde oluşabilecek etkiler sonucunda turistlere ve turizm sektörüne karşı sergilediği tutumu değerlendirmektir. Son olarak, araştırmada yerel halkın turistlere karşı sergilediği tutumun turizm sektörüne yönelik sergileyecekleri tutumu ne yönde etkilediğini belirlemektir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Turizmin Etkileri

2019 yılında yaklaşık 1,5 milyar insanın seyahat ettiği 1,8 trilyon dolar gelirin elde edildiği turizm endüstrisi COVID-19 pandemisiyle birlikte 2020 yılında bir önceki yıla göre 1,3 trilyon dolar gelir kaybı yaşamış ve

%74'lük bir azalma yaşanmıştır (UNWTO, 2021). Ancak 2023 yılında pandemi öncesi seviyelerine hızlıca yaklaşmıştır (UNWTO, 2024). Bu denli büyük bir insan ve para hareketliliğinin ülkelerin hem ekonomilerine hem sosyo-kültürel yapılarına hem de doğal çevreleri üzerinde birtakım etkileri beraberinde getirmesi kaçınılmazdır (Karacıl, 2023). Turizmin ülkeler/bölgeler üzerindeki ilk etkileri kitle turizminin geliştiği 1960'lı yıllarda ortaya çıkmıştır (Chiang, vd., 2017). Turizmin araştırmacılar tarafından araştırılan ilk etkileri ekonomik etkileri üzerine olmasına rağmen, turizm endüstrisinin hızla büyümesiyle birlikte 1970'li yıllarda sosyo-kültürel etkileri araştırılmaya başlanmış ve 1980'li yıllarda hem dünyada artan çevre bilinciyle hem de kitle turizminin büyümesiyle birlikte çevresel etkileri araştırılmaya başlanmıştır (Kim, 2002).

Turizm endüstrisinin ekonomik etkilerine bakıldığında; ulusal gelirin artırılmasında (Chiang, Sung ve Lei, 2017), ulusal/bölgesel istihdamın yükseltilmesinde (Akadiri & Akadiri, 2021; Brohman, 1996; Chen, 2001; Harb & Bassil, 2021; Haralambopoulos & Pizam, 1996; Mason, 2003), yeni iş ve yatırım olanaklarının ortaya çıkartılmasında (Weaver & Lawton, 2001), ulusal döviz rezervinin artmasında (Jenkins, 2020), diğer işletmelerin ve sektörlerin gelişmesinde (Narayan, 2004), vergi gelirlerinin artmasında (Haralambopoulos & Pizam, 1996), bölgelerarası gelişmiş farklılıklarının azaltılmasında (Li vd. 2020) etkili olmasının yanı sıra elde edilen turizm gelirlerinin ülke içerisinde sürekli dolaşımı ve çarpan etkisi ile birlikte (Mayer & Vogt, 2016) ulusal ve bölgesel kalkınmanın gerçekleştirilmesine katkıda bulunur (Diedrich & Garcia-Buades, 2009). Ancak birçok olumlu etkiyi bünyesinde barındırmasının yanı sıra turizm endüstrisi; enflasyona neden olması (Diedrich & Garcia-Buades, 2009; Mason, 2003), mevsimsellik özelliğinden istihdamın ve gelirlerin sürekli olmayışı (Weaver & Lawton, 2001), ülke ya da bölge ekonomisinin turizme aşırı bağlı olması (Mason, 2003) gibi bazı olumsuzlukları da bünyesinde barındırmaktadır.

Turizm endüstrisinin sosyo-kültürel etkilerine bakıldığında ise; toplumlarda ulusal bilinç düzeyini artırması, farklı kültürlerin etkileşimi sonucunda anlayış ve hoşgörünün gelişmesi, unutulmaya yüz tutmuş el sanatlarının geliştirilmesi (Diedrich & Garcia-Buades, 2009), yerel mimarinin korunması, ülkenin/bölgenin tanınırlığının artırılması, somut ve soyut kültürel değerlerin/varlıkların korunması, toplumun yaşam kalitesinin artırılması, yerel kıyafetlerin ve kostümlerin korunması, yerel gastronomi, kültür ve sanatı geliştirmesi (Mason, 2003) gibi birçok olumlu kültürel etkileri bünyesinde barındırmaktadır. Ancak, turizm endüstrisinin geliştiği bölgelerde uyuşturucu madde kullanımının yaygınlaşması, yerel kültürün/geleneğin kaybolması, yerel toplumun dilinin bozulması (Mason, 2003), ırk, din, dil ve etnik çatışmaların ortaya çıkması, göçün artması, toplumsal yapının bozulması, alkol tüketiminin artması, cinayetlerin artması, fuhşun yaygınlaşması (Kim, 2002) ve bölgede aşırı kalabalığın ortaya çıkması (Diedrich & Garcia-Buades, 2009; Weaver & Lawton, 2001), gibi birtakım olumsuz sosyo-kültürel etkileri de ortaya çıkmaktadır.

Turizm endüstrisi ilk başlarda çevre ile uyumlu bir yapı göstermesine rağmen kitle turizminin artmasıyla birlikte çevre-turizm ilişkisinin etkileri de önemli bir hale gelmiştir (Özcan vd., 2016). Turizmin çevresel etkileri ele alındığında; sektör alt ve üst yapının geliştirilmesi, yaban hayatın korunması, kültürel ve tarihi alanların korunması ve restore edilmesi, Milli Parkların korunması, UNESCO Dünya Miras Listesindeki alanların korunması, toplumda çevre bilincinin oluşturulması/geliştirilmesi, bitki örtüsünün korunması (Mason, 2003) ve denizlerinin kirlenmesinin önlenmesi ile denizlerin temizlenmesi (Kim, 2002) gibi bazı olumlu etkileri bünyesinde barındırmaktadır. Bununla birlikte turizm endüstrisinin gelişmesiyle birlikte; hava, toprak, nehir ve plajların kirlenmesi (Diedrich & Garcia-Buades, 2009), yaban hayatın yok olması, erozyonun artması, bölge mimarisine uygun olmayan yapıların yapılması, doğal kaynakların aşırı kullanımı, aşırı kalabalıklaşmanın ve gürültü kirliliğinin ortaya çıkması (Mason, 2003) gibi olumsuz çevresel etkiler ortaya çıkmaktadır.

2.2. Yoğun Turizm

Avrupa Parlamentosu (AP) yoğun turizmi, “turizmin belirli zamanlarda ve belirli yerlerdeki etkisinin fiziksel, ekolojik, sosyal, ekonomik, psikolojik ve/veya politik kapasite eşiklerini aştığı durum” olarak tanımlamıştır (Peeters et al, 2018). Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) ise yoğun turizmi şöyle tanımlamaktadır: “turizmin bir destinasyon veya onun bir bölümü üzerindeki, vatandaşların algılanan yaşam kalitesini ve/veya ziyaretçilerin deneyimlerinin kalitesini olumsuz yönde aşırı derecede etkileyen faaliyet” şeklinde tanımlamaktadır (UNWTO, 2018). Yoğun turizm ya da aşırı turizm, belirli bir destinasyonda aşırı sayıda turist olması ve bunun da söz konusu topluluk üzerinde her türden olumsuz etkiye yol açması anlamına gelen yeni bir terimdir. Terim nispeten yeni olsa da söz konusu sorunların birçoğunun, özellikle de çok ziyaret edilen kent merkezlerinde, uzun bir geçmişi vardır (Dodds & Butler, 2019). Öyle ki, turizmin etkilerine bakıldığında bölgede aşırı kalabalığın ortaya çıkması (Diedrich & Garcia-Buades, 2009; Mason, 2003; Weaver & Lawton, 2001) turizm destinasyonlarının hem sosyo-kültürel hem de çevresel açıdan olumsuz yönde etkilendiği gözlemlenmektedir. Bu çerçeveden bakıldığında yoğun turizm kavramı nispeten yeni olmasına rağmen, yoğun turizmin kökenlerinin 1960'lı yıllara kadar dayandığı bilinmektedir (Mihalic, 2020). Bu bağlamda, yoğun turizmin, turizm faaliyetlerinin yoğun yaşandığı destinasyonlarda oldukça eskilere dayandığı ifade edilebilir.

Destinasyonlardaki yerel halkın yaşam kalitesi üzerinde oluşan olumsuz etkilere neden olan yoğun turizmin ortaya çıkmasındaki en önemli etken turizm endüstrisinin hızlı bir şekilde gelişmesidir (Dodds & Butler, 2019). Dünya nüfusunun hızlı bir şekilde artması ve bireylerin ekonomik olanaklarının gelişmesi doğal olarak seyahat eden kişi sayısının da artmasına yol açmaktadır. Dünya Turizm ve Seyahat Konseyi (WTTC), 1,4 milyar insanın seyahat ettiği 2018 yılındaki seyahatlerin %45'inin şehir tatili olduğunu ve bu şehirlerin çoğunluğunun (İstanbul, Delhi, Kuala Lumpur, Manila, Kahire, Cakarta, Mumbai, Bogota, Bangkok, Pekin, Şanghay ve Moskova) nüfus bakımından büyük şehirler olduğunu iddia etmektedir (WTTC, 2019). 2018 yılında 22,5 milyon kişinin ziyaret ettiği Bangkok şehri bugün birçok ülke nüfusundan daha fazla turiste ev sahipliği yapmıştır (Van vd., 2018).

Yoğun turizmin olumsuz etkisinin üç boyutu vardır. Bunlar; çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel boyutlardır. Yoğun turizmin doğal çevre üzerindeki sonuçları öncelikle doğal, tarihi ve mimari yerler de dâhil olmak üzere turistleri çeken yerlerde aşırı nüfus sonucunda su, toprak ve hava kirliliğine güçlü veya fark edilir bir şekilde olumsuzluklar yaşanması ilgili sorunlardır. Turist sayısının önemli ölçüde arttığı yerlerde, mevsimselliğin ve diğer sektörlerin veya istihdam türlerinin bozulmasının güçlü etkisi de dâhil olmak üzere turizme daha fazla ekonomik bağımlılıktan söz edilebilir. Yoğun turizmin destinasyonların çevre ve ekonomisi üzerindeki olumsuz etkisiyle ilgili sorunların ötesinde, sosyo-kültürel boyutu da önemlidir. Sosyo-kültürel açıdan artan turist sayısı yerel halk açısından birçok yük ve rahatsızlığa neden olmaktadır. Bu nedenle, yaşanabilir turist dostu şehirler oluşturabilmek adına turistler için daha sıkı düzenlemelerin yapılması ve hem turistlerin hem de yerel halkın turizmin sürdürülebilirliğini benimsemesi önerilmektedir (Szromek vd., 2019).

Yoğun turizm bir destinasyonun sürdürülebilirliği karşısındaki en önemli engellerden biridir. Öyle ki sürdürülebilirliğin olduğu yerde aşırı yoğunluğun yaşanmaması gerekmektedir (Butler & Dodds, 2022). Hükümetler ya da politika yapıcılar genellikle destinasyonlar için sürdürülebilir turizm politikaları benimseyip sürdürülebilir kalkınma ilkelerine sözde bağlı kalsalar da gerçekte sürdürülebilir turizme yönelik uygun eylemleri ve sınırlamaları hayata geçirmek için çok az şey yapmaktadırlar (Mihalic vd., 2016). Bunun temel nedenleri içerisinde turizm destinasyonlarındaki politika yapıcılarının ekonomik büyümeyi teşvik etmek amacıyla kapitalist sosyo-politik sisteme güçlü bir şekilde bağlı kalmalarından kaynaklanmaktadır (Bramwell vd., 2017). Bununla birlikte, hem turizm işletmelerinin, hem de turizm pazarlamasının doğal yapısının temel amacı olan daha fazla kişinin turist olarak kazandırılması hedefi yoğun turizmin yaşanmasına neden olmaktadır (Wall, 2020). Ancak, iyi bir destinasyon pazarlamasının yapılabilmesi için destinasyondaki yerel halkın sosyal kimliği bozulmadan pazarlama stratejilerinin sürdürülebilir öğeleri içermesi son derece önemli olmaktadır (Séraphin vd., 2019).

2.3. Yerel Halkın Yoğun Turizm Algısı

Bu çalışmanın dayandığı teorik çerçeve, yerel halkın turizmin etkilerini nasıl algıladığı ve bu etkileri nasıl değerlendirdiğine dair kapsamlı bir yaklaşım sunan farklı turizm gelişimi ve yerel uyum teorilerine göre şekillenmiştir. Bu teorilerden öne çıkanlardan bir tanesi, turizm gelişimine tepki olarak ev sahibi rahatsızlığının coşkudan düşmanlığa kadar uzanan aşamalarını özetleyen Doxey'in Rahatsızlık Endeksi'dir (Doxey, 1975). Bu model, yerel halkın turistlere ve turizm faaliyetlerine yönelik tutumlarının dinamik ve değişken doğasının açıklanmasına olanak sağlamaktadır. Buna ilaveten, Butler'ın Turizm Bölgesi Yaşam Döngüsü (TALC) teorisi, turizm destinasyonlarının keşif ve katılımdan, gelişme, konsolidasyon ve en nihayetinde durgunluk veya gerilemeye kadar bir dizi gelişim aşamasından geçtiğini savunmaktadır (Butler, 1980). Bu döngüsel model, turizme bağlı toplumların uzun vadeli sürdürülebilirliği ve karşılaştıkları potansiyel zorluklar hakkında önemli bilgiler vermektedir.

Turizmin yerel topluluklar üzerindeki etkileri değerlendirilirken "sürdürülebilir turizm" kavramı büyük önem arz etmektedir. Sürdürülebilir turizmin temel amacı, ekonomik büyüme ile çevresel ve kültürel kaynakların korunması arasında denge kurarak, turizm gelişiminin gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama kabiliyetinden ödün vermeden bugünkü nesillerin ihtiyaçlarını karşılmasını sağlamaktır (UNWTO, 2013). Bu anlayış, toplum katılımının, faydaların adil dağılımının ve olumsuz çevresel ve sosyal etkilerin en aza indirilmesinin altını çizmektedir (Bramwell & Lane, 2011). Dolayısıyla, Alanya bağlamında sürdürülebilir turizm ilkeleri, bir yandan destinasyonun doğal ve kültürel varlıklarını korurken, diğer yandan yerel halkın yaşam kalitesini artıracak stratejilerin geliştirilmesine rehberlik edebilir.

Turizm gelişimi Alanya gibi kıyı bölgeleri için benzersiz fırsatlar sunarken, aynı zamanda birtakım zorlukları da beraberinde getirmektedir. Kıyı turizmi yoğun ziyaretçi kitlesi, mevsimsel dalgalanmalar ile plajlar ve deniz çevresi gibi doğal cazibe merkezlerine olan aşırı ilgiyle karakterize edilmektedir (Hall, 2001). Farklı kıyı bölgelerini kapsayan vaka çalışmaları, turizm gelişiminin yarattığı avantajların yanı sıra dezavantajları da vurgulamaktadır. Söz gelimi Akdeniz bölgesi, turizmden istihdam yaratma ve altyapı geliştirme gibi önemli ekonomik faydalar elde etmiştir. Ne var ki, aynı zamanda çevresel bozulma, kaynakların tükenmesi ve turistler ile yerel halk arasında sosyo-kültürel çatışmalar gibi zorluklarla da karşı karşıya kalmıştır (Ahmad vd., 2019).

Dolayısıyla, bu örnekler, turizmin olumsuz etkilerini azaltırken faydalarının azami düzeye çıkarılmasını sağlamak maksadıyla dikkatli bir planlama ve yönetime duyulan gereksinimin altını çizmektedir.

Turizm gelişiminin sürdürülebilirliğinde yerel halkın algısı ve benimsediği uyum stratejileri son derece kritik unsurlardır. Yapılan birçok çalışma, ekonomik bağlılık, kişisel faydalar, çevresel etkiler ve kültürel değişimler de dahil olmak üzere, bölge sakinlerinin turizme yönelik tutumlarını etkileyen çeşitli faktörleri incelemiştir (Ap, 1992; Gursoy, Jurowski & Uysal, 2002). Örnek olarak, turizmden istihdam veya artan iş fırsatları gibi doğrudan ekonomik faydalar algılayan yerel halkın turizme yönelik olumlu tutumlara sahip olma olasılığı daha yüksektir (Lankford & Howard, 1994). Buna karşılık, olumsuz çevresel veya sosyal etkiler deneyimleyenler ise daha olumsuz algılar geliştirebilmektedir (Andereck vd., 2005).

Yerel halkın turizm gelişimine uyumu üzerine yapılan önceki araştırmalar, yerel halkın benimsediği bazı stratejileri tespit etmiştir. Bu stratejiler ekonomik, sosyal ve çevresel adaptasyonlar olarak sınıflandırılabilir. Yerleşik halk ekonomik olarak, iş kurmak, hizmet sağlamak ya da turizm işgücü piyasasına katılmak suretiyle turizmden faydalanmayı amaçlayabilir (Sharpley, 2014). Sosyal adaptasyonlar genellikle turistlerle artan etkileşim ve ziyaretçi tercihlerine uyum sağlamak için kültürel uygulamalarda yapılan ayarlamalar gibi topluluk dinamiklerindeki değişiklikleri kapsamaktadır (McKercher, Wang & Park, 2015). Çevresel olarak, yerel halk doğal kaynakları korumak, atıkları yönetmek ve turizmin ekolojik etkilerini azaltmak için bazı tedbirler alabilmektedir (Gössling, 2002). Bu uyum stratejilerini anlamak, bölge sakinlerinin turizm gelişimiyle sürdürülebilir bir şekilde nasıl bir arada var olabileceğine dair değerli bilgiler sunmaktadır.

Yoğun turizmin hem turistlerin hem de özellikle ev sahibi destinasyondaki yerel halk için bazı olumsuzlukları beraberinde getirmektedir (Abbasian vd., 2020). Yerel halkın somut ve soyut kültürel değerlerinin tahrip edilmesi, yerel işletmelerden yerel halkın yeterince yararlanamaması (Gonzalez, 2018; Montanari & Staniscia, 2010; Postma & Schmuecker, 2017; Weber vd., 2017), yerel halkın sınırlı mal veya hizmetlere ulaşmasının zorlaşması (Butler, 2018; Novy & Colomb, 2019), yerel halkın ihtiyaç duyduğu temel ihtiyaçlar olan gıda ve barınma mallarının fiyatlarının artması ve yerel halkın alım gücünün üstüne çıkması (Martin vd., 2018) gibi olumsuzluklar yerel halkın yaşadıkları yerlerde yoğun turizm sonucunda yaşam kalitelerini olumsuz etkileyen etkenler içerisinde yer almaktadır. Yoğun turizmin ortaya çıkarttığı bu gibi olumsuz sonuçlar neticesinde turistler ile yerel halk arasında gerginlik ve çatışmalar meydana gelmektedir (Concu & Atzeni, 2012; Postma & Schmuecker, 2017).

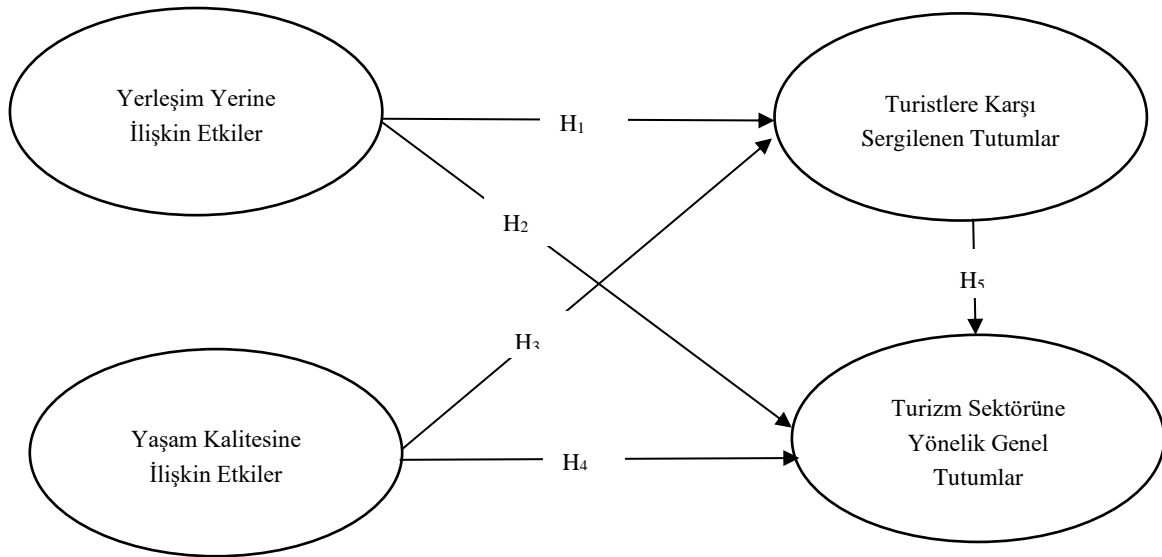
Szromek ve diğerleri (2019) çalışmalarında, Z-Kuşağı bireylerin yoğun turizme karşı kayıtsız kaldıkları ancak X ve Y kuşaklarını temsil eden tüm katılımcıların yoğun turizme yönelik farkındalık düzeylerinin olduğu sonucu elde edilmiştir. Ayrıca katılımcıların, yoğun turizmin yerel toplum üzerindeki olumsuz etkilerinin kendilerinden kaynaklandığını sonucu elde edilmiştir. Bununla birlikte yoğun turizmden olumsuz anlamda en çok etkilenen bireylerin turizmin yaşandığı şehir merkezindeki insanların olduğu ve merkezden uzaklaştıkça yoğun turizmin etkisinin azaldığı sonucu elde edilmiştir (Zemła & Szromek, 2021). Yoğun turizmin destinasyonlar ve yerel halk üzerindeki etkileri araştırıldığında; aşırı kalabalıklık, trafik sıkışıklığı, çeşitli fiziksel hasarlar, yerel halkın yerinden edilmesi, düşük kaliteli turistik deneyimler ve yerel halkın daha düşük yaşam kalitesi ve artan fiyatlar yoğun turizmin neden olduğu sorunlar içerisinde yer almaktadır (Abbasian vd., 2020). Yoğun turizmin meydana getirdiği olumsuzluklar destinasyondaki yerel halkın turizmden elde etmeyi amaçladıkları olumlu etkilerden vazgeçmelerine, turizm dostu bir kentten turizm fobisinin ve düşmanlığının ortaya çıktığı bir anlayışa doğru yol almasına neden olmaktadır (Alexis, 2017; Martins, 2018; Milano vd., 2019).

Sonuç olarak, bu çalışma, kıyı turizminin kendine özgü zorluklarını ve faydalarını, bölge sakinlerinin algılarını ve uyum stratejilerini etkileyen faktörleri inceleyerek, Alanya ve benzeri destinasyonlarda daha sürdürülebilir ve dirençli turizm uygulamalarının geliştirilmesine katkıda bulunmayı da amaçlamaktadır.

3. METODOLOJİ

3.1. Araştırmanın Modeli

Hipotetik araştırma modeli, yoğun turizm gelişiminin yerel halkın yaşadığı yaşam yeri ve insanların yaşam kaliteleri üzerindeki etkilerinin algılanması neticesinde yerel halkın bölgeyi ziyaret eden turistlere ve genel turizm gelişimine karşı sergiledikleri tutum arasındaki ilişkiler çerçevesinde oluşturulmuştur. Bu bağlamda, çalışmanın amacı ekseninde geliştirilmiş olan model Şekil 1'de yer almaktadır.

Şekil 1. Hipotetik Araştırma Modeli

3.2. Hipotez Geliştirme

Bazı destinasyonlarda turizmin büyük bir hızla yaygınlaşması, yerel halk üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkileri beraberinde getirmektedir. Turizm sıklıkla ekonomik büyüme ve istihdam yaratma ile ilişkilendirilirken, aynı zamanda bölgenin altyapısı, sosyal yapıları ve çevre üzerinde de baskı yaratmaktadır. Bu da bölge sakinlerinin hem turistlere hem de turizm sektörüne karşı tutumlarını etkilemektedir. Birçok çalışma, turizm gelişiminin etkili bir şekilde yönetilmediğinde nasıl sosyal gerilimlere, çevresel bozulmaya ve yerel yaşam tarzlarının bozulmasına yol açabileceğini ve böylece toplumun tutumlarını nasıl şekillendirebileceğini incelemiştir. Örneğin, Güney Afrika'da ilk koruma çabaları, doğal kaynaklara erişimi kısıtlayarak yerel halkı olumsuz etkilemiş ve yerel halk ile koruma alanları arasında gergin ilişkilere neden olmuştur (Snyman, 2014). Bu tür dinamikler, özellikle turizm girişimlerinin uzun vadeli sürdürülebilirliği düşünüldüğünde, yerel halkın ihtiyaçlarını ve endişelerini bütünleştiren dengeli bir turizm gelişimi yaklaşımına duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır.

Turizm büyüdükçe, aşırı kalabalığa, çevresel bozulmaya ve yerel kültürün ticarileşmesine yol açabilir ve tüm bunlar yerel sakinler arasında hayal kırıklığına neden olabilir. Charleston, Güney Carolina ve Belek, Türkiye gibi yerlerde turizmin etkileri üzerine yapılan çalışmalar, turizmin ekonomik avantajlar getirmesine rağmen, sosyal ve çevresel maliyetlerin genellikle bölge sakinleri ve turistler arasındaki ilişkiyi zorladığını göstermektedir (Harrill & Potts, 2003; Kuvan & Akan, 2005). Örneğin Belek'te yerel halk turizmin çevreye, özellikle de ormanlara verdiği zararlarla ilgili endişelerini dile getirmiş, ancak bu olumsuz algılar genellikle doğrudan turistlerden ziyade halkın karar verme mekanizmasının zayıflığına bağlanmıştır (Kuvan & Akan, 2005). Bununla birlikte, bu endişeler, özellikle turizmdeki büyümenin yerel yaşam kalitesine zarar verdiği düşünüldüğünde, turistlere yönelik daha az olumlu tutumlara dönüşmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın ilk hipotezi aşağıdaki şekilde önerilmiştir;

H₁. Yoğun turizm gelişiminin yerleşim yeri üzerindeki etkileri yerel halkın turistlere karşı sergilediği tutumu olumsuz etkiler.

Tek tek turistlere yönelik tutumlarının ötesinde, özellikle çevresel bozulma ve sosyal yerinden edilme gibi turizm büyümesinin olumsuz etkileri faydalarından daha ağır bastığında, bölge sakinleri bir bütün olarak turizm sektörüne yönelik daha olumsuz bir bakış açısı geliştirebilir. Örneğin Güney Afrika'da, yerel halk karar alma süreçlerine ve fayda paylaşımına dâhil etme çabaları, koruma ve eko turizme yönelik topluluk desteğini sürdürmek için gerekli görülmüştür (Snyman, 2014). Benzer şekilde, Kuzey Kıbrıs'ta Girne'de yapılan bir araştırma, turizmin uzun vadeli sürdürülebilirliğinin, bölge sakinlerinin turizm gelişimine yönelik beklenti ve tutumlarının anlaşılması ve yönetilmesine bağlı olduğunu göstermiştir (Gunce, 2003). Etkili bir yönetim olmadan, yerel halk turizmi sömürücü olarak algılayabilir, bu da sektöre verilen desteğin azalmasına ve turizmle ilgili girişimlere katılma konusunda isteksizliğe yol açabilir. Sonuç olarak, sürdürülebilir turizm uygulamaları yoluyla olumlu toplum ilişkilerinin geliştirilmesi, yerel halkın turizm sektörüne yönelik olumlu algılarının

sürdürülmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda çalışmanın ikinci hipotezi aşağıdaki şekilde geliştirilmiştir;

H₂. Yoğun turizm gelişiminin yerleşim yeri üzerindeki etkileri yerel halkın turizm sektörüne yönelik genel tutumunu olumsuz etkiler.

Turizm gelişimi genellikle ev sahibi toplumlara ekonomik faydalar sağlar, ancak hızlı ve yoğun büyümesi, sakinlerin yaşam kalitesini etkileyen sosyal ve çevresel baskılara yol açabilir. Aşırı kalabalıklaşma ve çevresel bozulma gibi bu baskılar, yaşam memnuniyetini azaltarak ve sosyal yapıları değiştirerek bölge sakinlerinin turizme ilişkin algılarını şekillendirebilir. Örneğin, Hırvatistan'da yoğun turizmin bölge sakinlerinin mutluluğunu ve duygusal refahını olumsuz etkilediği, buna karşın yaşam memnuniyetinin büyük ölçüde değişmediği görülmüştür (Sever, 2023). Kalabalık stresi ve topluluk kimliğinin erozyona uğraması gibi sosyal-psikolojik faktörler, turizme yönelik olumsuz duyguların başlıca etmenleridir.

Kamusal alanlar aşırı kalabalıklaştıkça ve yerel altyapı zorlandıkça, bölge sakinleri turistlere karşı kızgınlık duyabilir ve onları bu aksaklıkların nedeni olarak görebilir. Liang ve Hui (2016), huzur ve sosyal uyum gibi yaşam kalitesinin maddi olmayan yönlerinin, sakinlerin tutumlarını şekillendirmede önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Sever'in (2023) Hırvatistan'da yaptığı çalışma da, bölge sakinlerinin turizmi ekonomik faydaları için desteklemeye devam etse de, aşırı turizm nedeniyle yaşam kalitesindeki düşüşün turistlere yönelik olumsuz tutumları besleyebileceğini göstermektedir. Bu çerçevede araştırmanın üçüncü hipotezi şu şekilde oluşturulmuştur;

H₃. Yoğun turizm gelişiminin yaşam kalitesi üzerindeki etkileri yerel halkın turistlere karşı sergilediği tutumu olumsuz etkiler.

Turizm gelişiminin yerel halkın yaşam kalitesi üzerindeki etkisi, turizm sektörüne yönelik tutumlarının şekillenmesinde kritik bir faktördür. Yaşam kalitesi, ekonomik refah, sosyal uyum, çevresel koşullar ve kişisel memnuniyet gibi çok çeşitli boyutları kapsar. Turizm gelişimi yoğunlaştıkça, bu boyutlar üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkileri olabilir. Yerel ekonomileri ve altyapıyı geliştirebilirken, aşırı kalabalık, çevresel bozulma ve günlük yaşamın aksaması gibi sorunlara da yol açabilir. Araştırmalar, turizmin yaşam kalitesi üzerindeki algılanan etkisinin, bölge sakinlerinin turizmin daha da geliştirilmesine yönelik tutumlarını doğrudan etkilediğini göstermiştir (Liang & Hui, 2016). Özellikle, kişisel refah ve sosyal uyum gibi maddi olmayan yaşam kalitelerinde bozulma yaşayan bölge sakinleri, potansiyel ekonomik faydalara rağmen turizm sektörüne yönelik olumsuz algılar geliştirebilir.

Turizm gelişimi, özellikle sosyal ve çevresel refahla ilgili alanlarda algılanan yaşam kalitesinde bir düşüşe neden olduğunda, bölge sakinlerinin bir bütün olarak turizme karşı olumsuz tutumlar geliştirmesi daha olasıdır. García, Vázquez ve Macías'ın (2015) vurguladığı gibi, bölge sakinlerinin tutumları sadece ekonomik kazanımlardan değil, aynı zamanda algılarının şekillenmesinde kritik bir rol oynayan sosyo-kültürel ve çevresel faktörlerden de etkilenmektedir. Benzer şekilde, Eraqi (2007) turizm gelişiminden elde edilen ekonomik faydalar takdir edilirken, olumsuz sosyo-kültürel etkilerin bölge sakinlerinin turizme olan genel desteğini aşındırabileceğini tespit etmiştir. Bu durum, yerel halk arasında olumlu tutumların sürdürülebilmesi için ekonomik kazanımların turizmin olumsuz sosyal ve çevresel etkilerini azaltmaya yönelik stratejilerle dengelenmesinin önemini vurgulamaktadır. Yapılan bu literatür taramasına dayanarak araştırmanın dördüncü hipotezi aşağıdaki gibi önerilmiştir;

H₄. Yoğun turizm gelişiminin yaşam kalitesi üzerindeki etkileri yerel halkın turizm sektörüne yönelik genel tutumunu olumsuz etkiler.

Bölge sakinlerinin turistlere yönelik tutumları ile turizm sektörüne ilişkin daha geniş algıları arasındaki ilişki karmaşık ve çok yönlüdür. Yerleşiklerin tutumları, turizmin algılanan ekonomik, sosyal ve çevresel etkileri de dahil olmak üzere çeşitli faktörler tarafından şekillendirilir. Turizm gelişimi, yerel halkın algılarını ve davranışlarını etkileyerek hem olumlu hem de olumsuz sonuçlar doğurabilir. Örneğin, turizm ekonomik faydalar sağlayabilirken, aynı zamanda çevresel bozulmaya ve sosyal yıkıma da yol açabilir ve bu da bölge sakinlerinin hem turistlere hem de bir bütün olarak turizm sektörüne bakışını etkiler. Araştırmalar, turizmin etkilerine ilişkin yerel algıların, özellikle de sosyo-kültürel etkilerin, bölge sakinlerinin tutumlarını önemli ölçüde şekillendirebileceğini ve bunun da turizm gelişimine desteklerini veya karşıtlıklarını etkileyebileceğini vurgulamaktadır (Peters, Chan & Legerer, 2018).

Bölge sakinleri turistlerin varlığı nedeniyle stres veya rahatsızlık yaşadıklarında (aşırı kalabalık, kültürel çatışmalar veya günlük hayatın aksaması gibi) turizm sektörüne yönelik tutumları daha eleştirel hale gelebilir. García, Vázquez ve Macías (2015) tarafından yapılan araştırma, bölge sakinlerinin turizme yönelik tutumlarının sadece ekonomik faydalardan değil, sosyal ve kültürel faktörlerin bir kombinasyonundan da etkilendiğini vurgulamaktadır. Turistlerle yaşanan olumsuz deneyimler, bölge sakinlerinin karşılaştıkları zorlukları sektörün genişlemesiyle ilişkilendirebilmeleri nedeniyle turizmin gelişiminden daha geniş çaplı bir memnuniyetsizliğe yol

açabilir. Bu durum, bölge sakinlerinin turizme yönelik tutumlarının algılanan sosyo-kültürel etkilerle yakından bağlantılı olduğu Urlaubsregion Murta'dan elde edilen bulgularla örtüşmektedir (Peters vd., 2018). Bu nedenle, yerleşik-turist ilişkilerinin yönetilmesi ve yerel kaygıların ele alınması, turizm sektörüne genel desteğin sürdürülmesi açısından kritik önem taşımaktadır. Bu kapsamda çalışmanın son hipotezi geliştirilmiştir;

H₅. Turistlere karşı sergilenen tutumlar yerel halkın turizm sektörüne yönelik genel tutumlarını olumsuz etkiler.

3.3. Ölçme Aracı

Çalışmanın amacına ilişkin olarak yararlanılan ölçekler detaylı bir literatür taramasının ardından belirlenmiştir. Yerel halkın Alanya'da yoğun turizm gelişimine karşı tutumlarını ölçmek amacıyla araştırmada kullanılan ölçek Sever (2023) tarafından yapılan çalışmada araştırmacı tarafından uyarlanıp 4 alt boyut ve 21 ifade olarak belirlenen ölçüm aracından alınmıştır. Kullanılan ölçek "geri çeviri" yöntemiyle alanında uzman 3 kişi tarafından Türkçeye çevrilerek araştırmada kullanılmıştır. Sonuç olarak da, ölçek dâhilindeki 21 madde 5'li Likert ölçeği yoluyla 1 = 'kesinlikle katılmıyorum' ve 5 = 'kesinlikle katılıyorum' şeklinde derecelendirilmiş ve ölçülmüştür.

3.4. Örneklem ve Veri Toplama

Yerel Halkın Yoğun Turizm Gelişimine Gösterdiği Uyum ekseninde yürütülen araştırmanın verileri, Türkiye'nin Antalya ili sınırları içerisinde yer alan ve turizm açısından uluslararası öneme sahip bir destinasyon olan Alanya'da ikamet eden yerel halktan toplanmıştır. Çalışmanın örnekleme olarak Alanya'nın seçilmesinin temel nedeni, destinasyonun mevcut durumunun hem turizm gelişimi hem de turizm gelişimine bağlı olarak ortaya çıkan değişimler bakımından son derece önemli olmasıdır. Öyle ki, destinasyon Alanya Ticaret ve Sanayi Odası (ALTSO) tarafından hazırlanan turizm durumu raporuna göre 621 adet turistik konaklama tesisine sahiptir ve bu tesislerde toplam 82.518 oda ve 179.654 yatak bulunmaktadır (ALTSO, 2023). Alanya, sahip olduğu bu kapasite ile 2023 yılında toplam 6.076.796 yabancı ziyaretçiye ev sahipliği yapmıştır. Bu bağlamda Alanya, Antalya'ya gelen 20.662.085 turistin yaklaşık üçte birini ağırlamakta ve Türkiye'ye gelen toplam 40.014.918 ziyaretçinin %15'ine tek başına ev sahipliği yapmaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı 2023 Yıllık Bülteni, 2024). Böylesine önemli bir turizm destinasyonu olan Alanya'nın turizm gelişimine paralel olarak nüfus artışı yaşaması ve meydana gelen dönüşümlerden pozitif ya da negatif olarak etkilenmesi kaçınılmazdır. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine göre Alanya'da yaşayan kişi sayısının geçtiğimiz on yıl içerisinde kayda değer oranda arttığı ve bu artışın 74.000'den fazla ve nüfusun 2023 yılında 359.891 olduğu görülmektedir. Ancak her ne kadar ilçe nüfusu belirtilen aralıkta artmış olsa da 2022 ve 2023 yıllarının rakamları kıyaslandığında destinasyonun nüfusunun %11,8 oranında düştüğü tespit edilmiştir (TUİK, 2023). Bu veri son yıllarda destinasyondan başka yerlere bir göç yaşandığını işaret etmektedir. Tüm bunlara ilaveten, Alanya mevcut potansiyeli ve yerel halkın aktif turizm katılımı ile turizm gelişiminin devam ettiği, umut vaat eden bir destinasyon konumundadır. Alanya her ne kadar kitle turizmi çerçevesinde sıkışan bir destinasyon olsa da son yıllarda zengin ve çeşitli alternatif turizm olanaklarıyla da ön plana çıkmaktadır. (Sarı, 2010). Bu durum ilçenin turizm etkinliklerinin 12 aya yayılmasına da olanak sağlamaktadır. Araştırma kapsamında öncelikle 10-20 Temmuz, 2024 tarihlerinde 25 katılımcı ile bir pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Yapılan pilot çalışmanın ardından verilerin formatı ve anlaşılabilirliğinin uygun olduğu tespit edilmiş ve araştırmanın verilerinin toplanmasına geçilmiştir. Araştırma verileri 25 Temmuz-25 Ağustos 2024 tarihleri arasında kolayda örnekleme yöntemi uygulanarak elde edilmiştir. Söz konusu tarihler arasında toplam 450 adet anket toplanmış, hatalı ve eksik veri içeren 27 anket değerlendirme dışı tutularak 423 anket üzerinden veri analizi aşamasına geçilmiştir.

3.5. Ortak Yöntem Yanlılığı

Literatürde, Ortak Yöntem Yanlılığının (OYY) davranışsal araştırmalar için muhtemel bir tehdit oluşturduğuna dair yaygın bir görüş birliği bulunmaktadır (Podsakoff vd., 2003; Richardson vd., 2009). Bazı araştırmacılar, OYY'nın değişkenler arasındaki ilişkilerin parametrik tahminleri üzerinde olumsuz bir etkisi olduğunu savunmaktadır (Podsakoff vd., 2012). Buna ek olarak, bu durumun güvenilirlik ve geçerlilik tahminlerinde yol açtığı yanlılıklar da tartışılmaktadır (MacKenzie & Podsakoff, 2012). OYY, tutum ölçümünden ziyade ölçüm yönteminden kaynaklanan hatalardan biridir ve ölçümler arasındaki ilişkilere dair çıkarımların geçerliliğine tehdit oluşturabilir (Podsakoff vd., 2003) Law ve diğerleri (2012)., anketlerin en yaygın veri toplama yöntemi olduğunu ve bu yöntemin turizm araştırmalarında da sıklıkla kullanıldığını belirtmiştir. Anketlere olan bu güven, özellikle de kolayda örnekleme kullanıldığında, ortak yöntem yanlılığı riskini artırmaktadır. Bu sorunu gidermek için, potansiyel olumsuz etkileri nedeniyle OYY'yi kontrol etmek çok önemlidir. Bu araştırmada, katılımcıların OYY riskini önlemek için yanıt artırıcı bir teknik kullanılmıştır. Dolayısıyla, her anket formu için "Araştırma dahilinde toplanan tüm bilgiler gizli tutulacaktır", "Bu ankette doğru ya da yanlış cevap yoktur" ve "Katılım gönüllülüğü esasına dayanmaktadır" gibi bilgileri içeren bir kapak sayfası hazırlanmıştır (Cooper vd., 2020). İstatistiksel olarak ise Harman'ın tek faktörlü testi uygulanmıştır. Tüm değişkenlerin açıklayıcı faktör analizine (AFA) girilmesinin ardından, tek bir faktörün varyansın % 22'sini açıkladığı tespit edilmiştir. Bu durum ortak yöntem yanlılığının olmadığına işaret etmektedir (Şevik, 2020).

3.6. Veri Analizi

Araştırmada elde edilen veriler ilk olarak SPSS paket programı ile analiz edilmiştir. Hipotetik araştırma modelini yapısal model aracılığıyla test etmeden önce, veriler aykırılık değerleri hesaplamaları, normallik dağılımları ve potansiyel çoklu bağlantı problemleri yönünden incelenmiştir. İlk değerlendirmede, aykırı değerleri tespit etmek için Mahalanobis uzaklığı hesaplanmış ve 27 anket formu aykırı değerlere sahip olduğu için analiz dışı bırakılmıştır (Mahalanobis' D (38) > ,001). Çoklu bağlantı probleminin varlığını değerlendirmek için tolerans ve VIF değerleri hesaplanmış, tolerans değerinin 0,10 ve VIF değerinin 5'in altında olması nedeniyle çoklu bağlantı sorununun olmadığı tespit edilmiştir. Son aşamada verilerin basıklık ve çarpıklık değerleri incelenmiş ve tüm maddelerin -1,5 ile +1,5 aralığında yer aldığı tespit edilmiştir. Buna göre diğer tüm araştırma verilerinin normal dağılım gösterdiğine karar verilmiştir (Kline, 2003). Elde edilen tatmin edici bulgular sonucunda yapısal model AMOS programı kullanılarak test edilmiştir.

Doğrulamalı Faktör Analizi bağlamında değerlendirilen her bir yapıdaki faktör yüklerinin en az 0,50 olması gerekmektedir (Hair vd., 2006). Bu bağlamda, Yerleşim Yeri İlişkisi alt boyutunun 3. Maddesi olan "Kamusal alanlardaki (meydanlar, gezinti yerleri, mağazalar) kalabalıklar yaşadığım deneyimi olumsuz etkiliyor" gereken minimum faktör yükünden daha düşük bir değere sahip olduğu için ölçek kapsamından çıkarılmıştır. Geriye kalan 20 maddenin 4 boyutlu yapıdaki faktör yüklerinin 0,615 ile 0,961 arasında olduğuna ve tüm maddelerin t-değerlerinin 0,001 düzeyinde anlamlı olduğu sonucuna varılmıştır.

4. BULGULAR

4.1. Demografik Bulgular

Tablo 1. Katılımcıların Özellikleri (n = 423)

Değişkenler	f	%
Cinsiyet		
Erkek	224	53,0
Kadın	199	47,0
Yaş		
18-24	50	11,8
25-34	104	24,6
35-44	141	33,3
45-54	90	21,3
55-64	20	4,7
65 ve üstü	18	4,3
Eğitim Durumu		
İlköğretim	31	7,3
Ortaöğretim	45	10,6
Önlisans	46	10,9
Lisans	217	51,3
Lisansüstü	84	19,9
Medeni Durum		
Evli	154	36,4
Bekar	269	63,6
Aile Büyüklüğü		
1 Kişi	68	16,1
2-3 Kişi	108	25,5
4-5 Kişi	155	36,6
6 Kişi ve üzeri	92	21,7
Çalışma Durumu		
Çalışan	250	59,1
İşsiz	8	1,9
Emekli	49	11,6
Öğrenci	116	27,4
Gelir Durumu		
17002-25000	45	10,6
25001-40000	110	26,0
40001-55000	147	34,8
55001-70000	92	21,7
70001 ve üzeri	29	6,9
Sosyal Etkinliklere Katılım Sıklığı		
Hiç	31	7,3
Arada bir	269	63,6

Sıklıkla	123	29,1
Yaşadığı Konut		
Kira	248	58,6
Katılımcıya Ait	122	28,8
Diğer	53	12,5

Tablo 1'e göre çalışmanın katılımcılarının demografik özellikleri, temel değişkenler arasında dengeli bir dağılım olduğunu ortaya koymaktadır. Örneklem 423 katılımcıdan oluşmakta olup, erkeklerin (%53,0) kadınlara (%47,0) kıyasla az da olsa çoğunlukta olduğu görülmektedir. Katılımcılar geniş bir yaş aralığını kapsamakta olup en büyük grubunu 35-44 yaş grubu (%33,3) oluşturmakta, bunu 25-34 yaş grubu (%24,6) ve 45-54 yaş grubu (%21,3) takip etmektedir. Eğitim durumuna bakıldığında, katılımcıların çoğunluğunun üniversite mezunu olduğu (%51,3), bunu lisansüstü eğitime sahip olanların (%19,9) izlediği, %10,9'unun ise ön lisans mezunu olduğu görülmektedir. Ortaöğretim ve ilköğretim mezunları ise sırasıyla %10,6 ve %7,3'tür. Medeni durum açısından katılımcıların %63,6'sı bekâr, %36,4'ü ise evlidir. Hane halkı büyüklüğüne ilişkin veriler, çoğunluğun 4-5 kişilik hanelerde yaşadığını (%36,6), bunu 2-3 kişilik hanelerin (%25,5) izlediğini göstermektedir. Önemli bir kısmı, %21,7'si, 6 veya daha fazla üyeli daha büyük hanelerde yaşarken, %16,1'i yalnız yaşamaktadır. İstihdam verileri, katılımcıların %59,1'inin çalıştığını, %27,4'ünün ise öğrenci olduğunu göstermektedir. Emekliler daha küçük bir orana (%11,6) sahipken, %1,9'u işsizdir. Gelir düzeyleri farklılık göstermekte olup, en büyük grup 40.001-55.000 (%34,8) arasında kazanmakta, bunu 25.001-40.000 (%26,0) arasında kazananlar takip etmektedir. Geliri 55.001-70.000 arasında değişen katılımcılar örneklemin %21,7'sini oluştururken, %10,6'sı 17.002-25.000 arasında, %6,9'u ise 70.001'in üzerinde gelir bildirmiştir. Sosyal faaliyetlere katılım, %63,6'lık bir çoğunluğun sosyal faaliyetlere ara sıra katıldığını, %29,1'inin sık sık katıldığını ve %7,3'ünün ise katılmadığını ortaya koymaktadır. Son olarak, barınma ile ilgili olarak, katılımcıların %58,6'sı kiralık konutlarda yaşamakta, %28,8'i kendi evlerine sahip olmakta ve %12,5'inin başka yaşam düzenlemeleri bulunmaktadır.

4.2. Yapısal Modele İlişkin Bulgular

Tablo 2. Yapısal Modele İlişkin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

İfadeler	Standard Loading	t-Value	R ²	CR	AVE	CA
Yerleşim Yerine İlişkin Etkiler				0,889	0,502	0,836
Turizmden kaynaklanan gürültü evimdeki konforu olumsuz etkiliyor (dinlenme, uyku).	0,644		0,41			
Artan trafik sıkışıklığı günlük hayatımı olumsuz etkiliyor.	0,635	10,37*	0,40			
Çöplerin uygunsuz şekilde atılması bölgem için bir sorundur.	0,764	11,64*	0,53			
Konteynırlardan veya kanalizasyondan gelen kötü kokular yaşam kalitemi olumsuz etkiliyor.	0,706	11,15*	0,47			
Park yeri bulmak zorlaşmıştır.	0,724	11,57*	0,52			
Turizm, yaşam masraflarımın artmasına neden oldu.	0,792	11,76*	0,55			
Turizm nedeniyle kamusal alanların görünümü bozuldu.	0,615	10,28*	0,49			
Turizm şehre/ beldeye fayda sağlıyor.	0,768	11,65*	0,53			
Yaşam Kalitesine İlişkin Etkiler				0,896	0,743	0,926
Turizm yaşam kalitemi düşürmektedir.	0,927		0,86			
Turizmin yaşam kalitem üzerinde hiçbir etkisi yoktur.	0,901	28,23*	0,81			
Turizm yaşam kalitemin korunmasına yardımcı olmaktadır.	0,779	21,01*	0,60			
Turizm yaşam kalitemi yükseltmeme yardımcı olmaktadır.	0,835	24,15*	0,69			
Turistlere Karşı Sergilenen Tutumlar				0,932	0,733	0,935
Turistleri seviyorum ve onları daha çok görmek isterim.	0,819		0,67			
Yerel ekonomiye faydalı oldukları için turistleri hoş görüyorum.	0,806	23,39*	0,65			
Turistlerden kaçınmak için günlük rutinimi değiştiririm.	0,891	22,21*	0,79			
Yüksek turizm sezonunda bölgemi terk ederim.	0,913	22,94*	0,83			
Turistleri sevmiyorum ve sayılarının sınırlandırılmasını tercih ediyorum.	0,848	22,32*	0,71			
Turizm Sektörüne Yönelik Genel Tutumlar				0,837	0,637	0,811
Turizm herkes için daha iyi bir yaşam sağlar.	0,706		0,49			
Turizm yerel gelenek ve göreneklerin korunmasına yardımcı olur.	0,961	15,41*	0,92			
Turizm doğal mirasın korunmasına yardımcı olur.	0,701	13,83*	0,49			

*p < ,001

Tablo 2, Yapısal Modelin güvenilirliğini ve geçerliliğini değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilen Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) sonuçlarını içermektedir. Analiz dört ana faktörü kapsamaktadır: Yerleşim Yerine İlişkin

Etkiler, Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkiler, Turistlere Yönelik Tutumlar ve Turizm Sektörüne Yönelik Genel Tutumlar.

İlk faktör olan Yerleşim Yerine İlişkin Etkiler, öncelikle turizmin yerel çevre ve toplum üzerindeki etkilerini araştırmaktadır. Bu faktör için bileşik güvenilirlik (CR) değeri 0,889 olup güçlü bir iç tutarlılığın varlığına işaret etmektedir (Hair vd., 2006). Açıklanan Ortalama Varyans (AVE) 0,502 olarak yeterli yakınsak geçerlilik eşiğini karşılamakta ve ifadelerdeki varyansın yarısından fazlasının bu faktör tarafından kapsandığını göstermektedir (Hair vd., 2006). Cronbach's Alpha (CA) değeri de 0,836 ile oldukça yüksek olup ölçeğin güvenilir olduğunu teyit etmektedir (Nunnally, J. (1978)). Bu faktör altındaki ifadeler değişen oranlarda etki göstermektedir. Örneğin, “Turizmden kaynaklanan gürültü evimdeki konforu olumsuz etkiliyor (dinlenme, uyku)” maddesinin standart yükü 0,644'tür, bu da faktörle orta düzeyde bir ilişki bulunduğunu göstermektedir ve bu maddenin R² değeri 0,41'dir, yani bu maddedeki varyansın %41'i bu faktör tarafından açıklanmaktadır. Benzer şekilde, “Artan trafik sıkışıklığı günlük hayatı olumsuz etkiliyor” maddesi 0,635'lik bir yüke ve 10,37'lik anlamlı bir t-değerine (p < ,001) sahiptir ve dolayısıyla bu yapı içindeki önemini daha da desteklemektedir. Genel olarak, bu maddeler yerel halkın turizmin neden olduğu çevresel ve altyapısal baskılara ilişkin olumsuz algılarını yansıtmaktadır.

İkinci faktör olan Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkiler ise 0,896 CR; 0,743 AVE ve 0,926 CA değerleri ile son derece iyi bir güvenilirlik ve geçerlilik ortaya koymaktadır. Bu değerler, faktörün maddelerinin varyansını güçlü bir şekilde yakaladığını ve iç tutarlılığın oldukça sağlam olduğunu göstermektedir. Söz konusu faktör altında yer alan önemli ölççek maddeleri arasında, 0,927 gibi son derece yüksek bir standart yüke ve 0,86'lık bir R² değerine sahip olan ve bu faktörden güçlü bir şekilde etkilendiğini gösteren “Turizm yaşam kalitesini düşürmektedir” maddesi yer almaktadır. Bir diğer önemli madde olan “Turizmin yaşam kalitesi üzerinde hiçbir etkisi yoktur”, 28,23 t-değeri (p < ,001) ile 0,901'lik bir yük değeri sergilemekte ve bu yapı içindeki önemini daha da vurgulamaktadır. Elde edilen sonuçlar, turizmin yerel halk arasında algılanan yaşam kalitesini önemli ölçüde etkilediğini ve bu maddeler ile genel yapı arasında güçlü ilişkiler bulunduğunu göstermektedir.

Üçüncü faktör olan Turistlere Yönelik Tutumlar da 0,932 CR; 0,733 AVE ve 0,935 CA ile yine yüksek güvenilirlik düzeyine sahiptir. Bu değerler, bu faktörde yer alan ifadelerin turistlere yönelik tutumları ölçmede tutarlı ve geçerli olduğunu kanıtlamaktadır. Maddeler arasında “Turistleri seviyorum ve onları daha çok görmek isterim” ifadesinin standart yükü 0,819 ve R² değeri 0,67 olup turistlere yönelik olumlu bir tutumun varlığını göstermektedir. Buna karşılık, “Turistlerden kaçınmak için günlük rutinimi değiştiririm” maddesi 0,891'lik bir yük ve 0,79'luk bir R² ile turistlere karşı güçlü bir olumsuz tutum sergilediğini göstermektedir. Bu sonuç, bazı bölge sakinlerinin turistlerin getirdiği ekonomik faydaları takdir ederken, diğerlerinin günlük rutinlerini değiştirecek kadar önemli aksaklıklar yaşadığını ve turist akınına yönelik karmaşık bir dizi tutum yansıttığını göstermektedir.

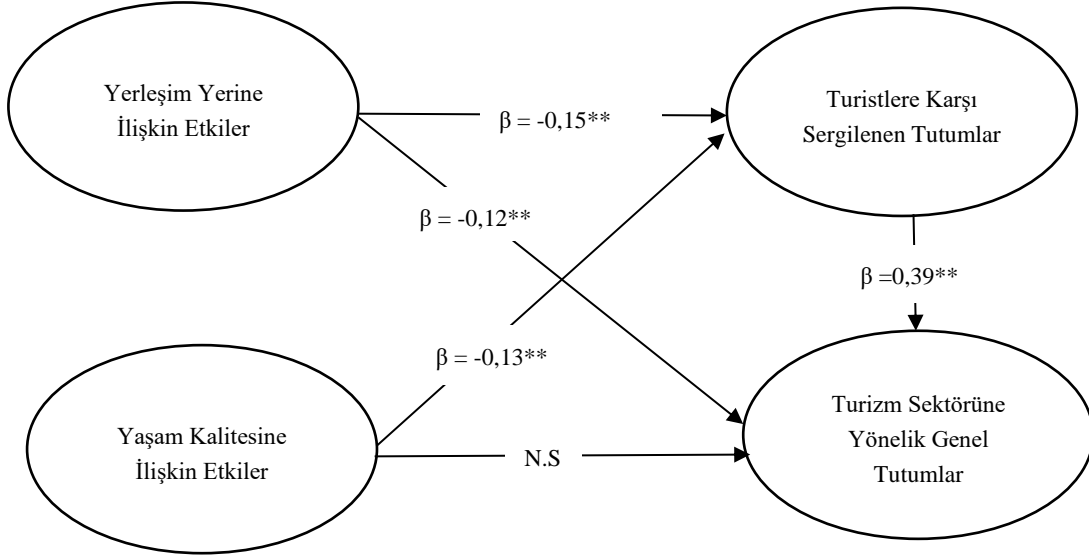
Son olarak, dördüncü faktör olan Turizm Sektörüne Yönelik Genel Tutumlar da sırasıyla 0,837 CR; 0,637 AVE ve 0,811 CA değerlerine sahiptir. Her ne kadar AVE diğer faktörlerden biraz daha düşük olsa da, yine de yeterli yakınsak geçerliliğin varlığına işaret etmektedir. “Turizm yerel gelenek ve göreneklerin korunmasına yardımcı olur” ifadesi 0,961'lik olağanüstü yüksek standart yükü ve 0,92'lik R² değeri ile öne çıkarak bu algının yerel halkın turizme yönelik genel tutumunu yüksek oranda temsil ettiğini belirtmektedir. Bir diğer ifade olan “Turizm herkes için daha iyi bir yaşam sağlar” ise 0,706 standart yük ve 0,49 R² değeri ile genel turizm algısı üzerinde orta düzeyde olumlu bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

DFA sonuçları, modelin faktörlerinin güçlü iç tutarlılık ve yapı geçerliliği sergilediğini göstermektedir. Özellikle, Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkiler ve Turistlere Yönelik Tutumlar ile ilgili faktörler, oldukça yüksek standart yük değerleri gösteren birkaç ifade ile öne çıkmaktadır. Bu sonuçlar, yerel toplum üzerindeki potansiyel olumsuz etkilere karşı faydaları dengelemek için turizm gelişimini dikkatli bir şekilde yönetmenin önemini altını çizmektedir. Model bünyesinde tespit edilen güçlü ilişkiler, turizm ve yerel algılar arasındaki karmaşık dinamikleri anlamak için sağlam bir temel oluşturmakta ve sürdürülebilir turizm politikalarının formüle edilmesinde hayati önem taşımaktadır. Ayrıca; araştırma sonuçları, bu çalışmanın ölçüm modelinin genel olarak veriler açısından da yüksek derecede uyum iyiliği gösterdiğini ortaya koymuştur: $\chi^2/dfa=1,996$ RMR=0,090; GFI=0,929; AGFI=0,908; NFI=0,937; TLI=0,962; CFI=0,967; RMSA=0,049.

4.3. Yol analizi

Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarından elde edilen tatmin edici sonuçlar neticesinde yol analizine geçilmiştir. Yol analizinden elde edilen sonuçlar da doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına paralellik göstermektedir ($\chi^2/dfa=1,990$; RMR=0,079; GFI=0,931; AGFI=0,908; NFI=0,938; TLI=0,962; CFI=0,968; RMSA=0,048). Yapılan değerlendirme sonuçlarına göre yöre halkının yaşam yerine ilişkin algıları turistlere karşı sergilenen tutum ($\beta=-0,15$; $t=-2,826$; $p<0,05$) ve turizm sektörüne yönelik genel tutumlarını ($\beta=-0,12$; $t=-2,274$; $p<0,05$) negatif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Öyle ki, yerleşiklerin yaşam yerine yönelik algılarında meydana gelen bir birimlik değişim turistlere karşı sergilenen tutumu % 15 turizm sektörüne karşı genel tutumlarını ise % 12 oranında azaltmaktadır. Özetle, H1 ve H2 kabul edilmiştir. Ek olarak yaşam kalitesine

ilişkin algılar turistlere karşı sergilenen tutum ($\beta=-0,13$; $t= -2,292$; $p<0,05$) negatif yönde etkilerken, turizm sektörüne yönelik genel tutumları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi tespit edilmemiştir ($p>0,05$). Sonuç olarak H3 kabul edilirken H4 reddedilmiştir. Araştırmanın son hipotezi olarak turistlere karşı sergilenen tutumun turizm sektörüne yönelik genel tutumları üzerindeki etkisi incelenmiş ve turistlere karşı olumlu tutum arttıkça turizm sektörüne yönelik genel tutumların da arttığı belirlenmiştir ($\beta=-0,39$; $t= 9,212$; $p<0,05$). Bu sonuç ışığında H5 kabul edilmiştir. Hipotezlere ilişkin yol katsayıları Şekil 2’de sunulmuştur.

Şekil 2. Yapısal Model Katsayıları

* $p<0,001$; ** $p<0,05$; N.S. Anlamlı Değil

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Alanya, Türkiye'nin en büyük destinasyonları içerisinde yer alan ve Antalya iline gelen yabancı ziyaretçilerin %30'una yakını tek başına ağırlamaktadır. Bu oran tüm Türkiye'yi ziyaret eden yabancı turistlerin %15'ine denk gelmektedir. Bu açıdan araştırma örneklemini olarak Alanya tercih edilmesinin temel nedeni destinasyonun yoğun turizm faaliyetlerine maruz kalmasıdır. Bunun sebebinin destinasyonda kitle turizm faaliyetlerinin yoğun olarak yaşanmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu bağlamda, Alanya'da yaşayan yerel halkın yoğun turizm gelişimine yönelik algısını değerlendirmek amacıyla yapılan bu çalışmada turizm gelişiminin yaşam yeri ve yaşam kalitesi üzerinde yarattığı etkilerin yerel halkın turistlere ve turizm gelişimine yönelik sergiledikleri genel tutum değerlendirilmiştir.

Araştırmanın bulgularından hareketle, yerel halkın yoğun turizmin neden olduğu etkilere bağlı olarak yaşadıkları bölgede çevresel ve alt-yapısal sorunlara ilişkin turistlere ve turizm gelişimine yönelik olumsuz bir tutum içerisinde oldukları tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen bu sonuç ilgili literatürde yapılan pek çok çalışmada elde edilen sonuçlarla örtüşmektedir. (Muhana, 2006; Abdollahzadeh & Sharifzadeh, 2014; Muresan vd., 2016; Bağrı & Kala, 2016; Feng vd., 2023; Akhrova, 2024; Mariam vd., 2024). Yoğun turizm faaliyetlerinin Alanya'da yaşayan yerel halkın yaşam kalitesini olumsuz bir şekilde etkilediği belirlenmiştir. Literatürde yapılan bazı çalışmaların bulguları da araştırma sonucuyla paralellik göstermektedir (Abbasian vd., 2020; Yayla vd., 2023; Emiroğlu, 2023). Yoğun turizmin bölge sakinlerinin ekonomik gelirleri üzerinde olumlu etkileri beraberinde getirmesine rağmen, yerel halkın bir takım ekonomik olumsuzluklar yaşamasına da neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, yerel halkın yoğun turizm faaliyetleri temelinde ortaya çıkan etkilere dayanarak bölgeyi ziyaret edenlere karşı sergiledikleri tutum onların turizm gelişimine yönelik genel tutumlarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Alamineh ve diğerleri (2023), Dedeoğlu ve diğerleri (2023) ve Moraru ve diğerleri (2021)'nin yürüttükleri çalışmalarda araştırmanın bu bulgusuyla örtüşen sonuçlar elde etmişlerdir. Ancak, yoğun turizmin yaşam kalitesi üzerinde meydana getirdiği etkilerin yerel halkın turizm gelişimine dair tutumlarını olumlu yönde etkilemektedir. Bu durum bölgede yaşayan insanların yoğun turizm faaliyetlerinden bir şekilde pozitif yönde kazanım elde etmeleriyle bağdaştırılabilir. Çalışmada ulaşılan bu sonuç, ilgili literatür kapsamında değerlendirildiğinde benzer sonuçların elde edildiği araştırmalara ulaşmak mümkündür. Bu bağlamda Hassan, Salem ve Abdelmoaty (2022) yaptıkları çalışmada yoğun turizm gelişiminin yerel halkın yaşam kalitesi üzerinde olumlu yönde bir etkiye sahip olduğunu ifade etmektedir.

Tüm bu sonuçlardan ayrı olarak, yoğun turizm faaliyetleri Alanya destinasyonu özelinde değerlendirildiğinde, bölgede yaşayan yerel halkın zaman içerisinde bölgeden göç ederek destinasyonun nüfusunun azalmasına sebep olduğu söylenebilir. Öyle ki, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verileri dikkate alındığında, ilçenin nüfusunun

2022 yılına oranla 2023 yılında %11,8 oranında düşmesi bu durumun açık bir göstergesidir (TUIK, 2023). Ulaşılan bu sonuç doğrultusunda turizm politika yapıcılarının konu üzerinde önemle durmaları gerekmektedir.

6. ÇIKARIMLAR

6.1. Teorik Çıkarımlar

Çalışmadan elde edilen bulgular, yoğun turizmin yerel halk üzerindeki ikili etkisinin teorik olarak anlaşılmasına katkıda bulunarak turizm gelişimi ve bunun yarattığı sosyal-çevresel sonuçlara ilişkin literatürü zenginleştirmektedir. Çalışma, hem olumlu ekonomik faydaları hem de olumsuz sosyal ve çevresel baskıları vurgulayarak, Doxey'in (1975) Rahatsızlık Endeksi ve Butler'ın (1980) Destinasyon Yaşam Döngüsü (TALC) modeliyle örtüşmekte ve turizm gelişiminin zaman içinde faydalı olarak algılanmaktan külfetli olmaya doğru değişebileceğine dair veriler sunmaktadır. Bu durum, yerel halkın tutumlarının dinamik olduğu ve turizmin yoğunluğuna ve yaşam kalitesi üzerindeki etkilerine bağlı olarak değiştiği tezini desteklemektedir. Ayrıca bu araştırma, yerel halkın turizme yönelik tutumlarını belirlerken faydalar (ekonomik kazanımlar) ile maliyetleri (çevresel bozulma, aşırı kalabalık) nasıl tartıştığını göstermesi açısından Sosyal Değişim Teorisi (Ap, 1992) literatürüne de katkıda bulunmaktadır. Bunun yanı sıra çalışma, yerel perspektiflerin sürdürülebilir turizm teorilerine entegre edilmesinin önemini vurgulayarak Bramwell ve Lane'in (2011) turizm planlamasında kapsayıcı, toplum temelli yaklaşımlara yönelik çağrısını desteklemektedir. Böylece, yüksek düzeyde etkilenen bölgelerde turizmin sürdürülebilirliğini ve dayanıklılığını araştıran teorik çerçevelere katkıda bulunmaktadır.

Ayrıca araştırma, yerel halkın turizme uyumuna ilişkin literatüre de katkı sağlamaktadır. Ekonomik faydalar ile yaşam kalitesine verilen zararlar arasındaki etkileşime odaklanan bu çalışma, yerel halkın turizmdeki büyümenin karmaşıklığı karşısında nasıl bir yol izlediğini daha iyi anlamamızı mümkün kılmaktadır. Bu durum, özellikle turizm doyumluğu yaşayan bölgelerde sürdürülebilir turizm gelişimine ilişkin daha kapsamlı tartışmaların gündeme gelmesinde etkili olmaktadır. Bulgular ayrıca, turizmin yoğun olduğu bölgelerden yerel halkın göç etmesine ilişkin çalışmaları (Dedeoğlu vd., 2023) tamamlamakta ve yoğun turizmin uzun vadeli sürdürülebilirlik sorunlarına ilişkin teorik çerçeveyi genişletmektedir.

6.2. Pratik Çıkarımlar

Pratik bir çerçeveden bakıldığında, çalışma turizm planlayıcıları ve politika yapıcılar için birkaç temel öneri getirmektedir. İlk olarak, ekonomik büyüme ile çevrenin korunması ve altyapısal iyileştirmeler arasında denge kuran sürdürülebilir turizm uygulamalarına duyulan ihtiyacın altını çizmektedir. Ziyaretçi sayısının sınırlandırılması ve doğal kaynakların daha iyi korunması gibi turizm faaliyetlerine ilişkin daha sıkı düzenlemeler, bu çalışmada tespit edilen olumsuz çevresel etkilerin azaltılmasına yardımcı olabilir. Benzer önlemler, diğer destinasyonlardaki turizm baskılarını hafifletmek için başka çalışmalar tarafından da önerilmiştir (Holden, 2016).

Öte yandan, turizm planlaması ve karar alma süreçlerine toplumun daha fazla katılımı, turizm gelişimini yerel halkın ihtiyaçlarıyla uyumlu hale getirmek için elzemdir. Bu, bölge sakinlerinin endişelerini dile getirebilecekleri ve yaşam kalitelerini doğrudan etkileyen turizm politikalarının şekillendirilmesine katılabilecekleri forumların oluşturulmasını içerebilir. Bramwell & Lane (2011) ve Alamineh ve diğerleri (2023) tarafından yapılan çalışmalar da turizm yönetiminde sahiplenme ve paylaşılan sorumluluk duygusunu teşvik etmek için yerel halkın katılımının önemini vurgulamaktadır. Ayrıca, yoğun turizmin olumsuz etkilerini azaltmak için altyapı iyileştirmeleri kritik önem taşımaktadır. Toplu taşıma, atık yönetim sistemleri ve kamuya açık yeşil alanlara yapılacak yatırımlar hem bölge sakinlerine hem de turistlere fayda sağlayacak ve yerel altyapı üzerindeki baskıların bir kısmının hafifletilmesine yardımcı olacaktır. Benzer öneriler, sürdürülebilir turizm planlamasının kilit bir bileşeni olarak altyapı geliştirme ihtiyacını tartışan Muresan ve diğerlerinin (2016) çalışmalarında da yer almaktadır.

Son olarak, eko-turizm ve kültür turizmi gibi alternatif turizm türlerinin teşvik edilmesi, Alanya ekonomisinin çeşitlendirilmesine ve kitle turizminin olumsuz sonuçlarının azaltılmasına yardımcı olabilir. Daha sürdürülebilir turizm modellerine doğru bu kayma, turizm faydalarının yıl boyunca daha eşit bir şekilde dağıtılmasına yardımcı olacak ve potansiyel olarak yoğun sezonlardaki olumsuz etkileri azaltacaktır.

7. SINIRLILIKLAR VE GELECEK ÇALIŞMALAR İÇİN ÖNERİLER

Mevcut çalışmanın pek çok sınırlılığı bulunmaktadır. İlk olarak, araştırma sadece Alanya'ya destinasyonuna odaklanmaktadır; bu durum, bulguların farklı turizm dinamiklerine sahip diğer destinasyonlara genellenebilirliğini sınırlandırabilir. Alanya, yoğun turizm faaliyetleri nedeniyle yararlı bir durum analizi sunarken, gelecekteki çalışmalar turizmin farklı bağlamlarda yerel halkı nasıl etkilediğine dair daha kapsamlı bir anlayış sağlamak için diğer bölgeleri de inceleyebilir. İkinci olarak, araştırma yerel halkın kendi beyan ettiği verilere dayanmaktadır ve bu veriler sosyal arzu edilebilirlik veya hatırlama yanlılığı gibi önyargılara maruz kalabilir. Bu kısıtlılık turizm çalışmalarında yaygın olarak görülmektedir (Abbasian vd., 2020), ancak

gelecekteki araştırmalarda, gerçek g modellerini veya zaman içindeki ekonomik değişiklikleri izleyen boylamsal çalışmalar gibi daha objektif veri kaynaklarından yararlanılabileceğini göstermektedir.

Ayrıca, çalışmanın kesitsel yapısı, bölge sakinlerinin tutumlarını yalnızca tek bir zaman noktasında, özellikle de en yoğun turizm sezonunda yakaladığı anlamına gelmektedir. Gelecekteki alışmalar, bu tutumların zaman içinde, özellikle de dşuk turizm sezonlarında nasıl geliştiğini değerlendirmek için uzun dönemli bir yaklaşım benimseyebilir. Bu, turizmin yerel yaşam kalitesi ve turistlere yönelik tutumlar üzerindeki uzun vadeli etkileri hakkında daha kapsamlı bilgiler sağlayacaktır. Buna ek olarak, gelecekteki çalışmalar kültürel farklılıklar, turizme ekonomik bağımlılık düzeyleri ve turizm planlamasına toplum katılımı gibi belirli faktörlerin rolünü araştırabilir, nkn bu faktörler muhtemelen bölge halkının tutumlarının şekillenmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Farklı destinasyonlar arasında yapılacak karşılaştırılmalı alışmalar, Alanya'dan elde edilen bulguların turizmin yoğun olduğu diğer bölgelere genelleyip genelleymeyeceğinin belirlenmesine yardımcı olurken, mülakatlar veya odak grupları gibi nitel yöntemler de yerel halkın yaşadığı deneyimler hakkında daha etraflı bilgi sağlayabilir.

Son olarak, yoğun turizmin olumsuz etkilerinin azaltılmasında farklı turizm yönetimi stratejilerinin etkinliğinin araştırılması, gelecekteki araştırmalar için değerli bir alan olacaktır. Sürdürülebilir turizm politikalarının uygulanmasına ve bunların hem evre hem de yerel halk üzerindeki etkilerine odaklanan çalışmalar, politika yapıcılar için uygulanabilir tavsiyeler sağlayabilir. Simpson (2001) ve Damjanović (2021), turizm planlamasında uzun vadeli, sürdürülebilir çözümlerin önemini vurgulamaktadır; bu, gelecekteki çalışmaların daha ayrıntılı olarak araştırması gereken bir alandır.

EXTENDED SUMMARY

The increasing technological, economic and cultural developments in the world have contributed to the development of many different sectors and made the tourism industry one of the most important industries in the world (Karacıl & zcan, 2021). According to the World Tourism Organization (UNWTO), the number of international tourist arrivals has increased from 280 thousand people to 1.5 billion people from the 1980s to 2019 (UNWTO, 1995; UNWTO, 2020). Such a fast-growing industry accounts for 7% of total exports, 30.2% of service exports and 10% of total GDP worldwide (zcan and Kar, 2020: 589). This has made the tourism industry one of the most important drivers of economic and social development in both developing and developed countries (Shahzad et al., 2017).

The tourism industry has many direct, indirect, and induced positive effects on national and regional development, including the development of physical and human capital (Hye et al. Khan, 2012), closing the foreign trade deficit, increasing tax revenues (Shahzad et al., 2017), and building new infrastructure and superstructures (Brida et al., 2014). Furthermore, it plays an important role in financing the import of technology and machinery needed by both the tourism industry and other industries, especially in less developed countries/regions (Balaguer and Cantavella-Jord 2002).

Alanya, the research subject, is Türkiye's world-famous coastal city and an example of the transformative power of tourism. Known for its rich historical heritage, stunning landscapes and vibrant hospitality sector, the destination has experienced significant tourism growth in recent years, making it an ideal case study to examine the dynamics of local adaptation to tourism growth. In this respect, the significance of this Alanya-specific study lies in its potential contributions to sustainable tourism management and future tourism planning. The findings can provide a detailed understanding of the adaptation mechanisms of local communities and inform more effective and inclusive tourism planning and development strategies. Sustainable tourism development requires the active participation of local communities in tourism development processes, integrating their perspectives into policy-making processes, and identifying the benefits and opportunities that local people can realize as a result of tourism development (Bramwell & Lane, 2011). Moreover, the suggestions derived from the study of the Alanya destination may be valuable for other regions facing similar tourism intensities and may encourage more sustainable and resilient tourism development practices globally. The outcomes of the study will also contribute to the theoretical literature on tourism impacts and social resilience and offer new perspectives on the interaction between tourism development and local development.

The most significant factor in the emergence of intensive tourism, which causes negative impacts on the quality of life of local people in tourism destinations, is the rapid expansion of the tourism industry (Dodds and Butler, 2019). The fast increase in the world population and the economic opportunities of individuals naturally lead to an increase in the number of people traveling (UNWTO, 2018). The World Travel and Tourism Council (WTTC) claims that in 2018, when 1.4 billion people traveled, 45% of these trips were city breaks and the majority of these cities (Istanbul, Delhi, Kuala Lumpur, Manila, Cairo, Jakarta, Mumbai, Bogota, Bangkok, Beijing, Shanghai, Beijing and Moscow) were large cities in terms of population (WTTC, 2018). In 2018, 22.5 million people visited Bangkok, which today hosts more tourists than the population of many countries (Van et al., 2018).

The data of the research, which was conducted on the axis of local people's adaptation to intensive tourism development, was collected from local people residing in Alanya, a destination of international importance in terms of tourism, located within the borders of Antalya province of Türkiye. The main reason for choosing Alanya as the sample of the study is that the current situation of the destination is extremely important in terms of both tourism development and the changes that arise in connection with tourism development. According to the tourism status report prepared by Alanya Chamber of Commerce and Industry (ALTSO), the destination has 621 touristic accommodation facilities with a total of 82,518 rooms and 179,654 beds (ALTSO, 2023). Alanya hosted a total of 6,076,796 foreign visitors in 2023 with this capacity. In this sense, Alanya hosts approximately one third of the 20,662,085 tourists coming to Antalya and 15% of the total 40,014,918 visitors to Türkiye (Ministry of Culture and Tourism 2023 Annual Bulletin, 2024).

The scales used depending on the purpose of the study were determined after a detailed literature review. To measure the attitudes of local people towards intensive tourism development in Alanya, the research scale was taken from the measurement tool adapted from the study conducted by Sever (2023), which was adapted by the researcher and determined as 4 sub-dimensions and 21 statements. A pilot study was first conducted with 25 participants between July 10-20. Following the pilot study, it was determined that the format and comprehensibility of the data were appropriate and the data were collected. The research data were obtained by applying the convenience sampling method between July 25 and August 25, 2024. A total of 450 questionnaires were collected between the aforementioned dates, 27 questionnaires with incorrect and incomplete data were excluded from the evaluation and the data analysis phase was started on 423 questionnaires.

The study found that local people in Alanya have negative attitudes towards intensive tourism due to environmental and infrastructural problems, which is supported by literature, as well (Muhana, 2006; Abdollahzadeh & Sharifzadeh, 2014; Muresan et al., 2016). Although tourism increases economic revenues, it also causes negative impacts on local people, which affects their general attitudes towards tourism development (Abbasian et al., 2020; Yayla et al., 2023). However, some studies (Ramkisson, 2023) argue that intensive tourism can positively affect the quality of life of local people.

The research suggests promoting sustainable tourism in Alanya that balances economic benefits with environmental and social aspects. One limitation of the study is its focus on Alanya, which limits the generalizability of the results. Future research may compare several destinations with different tourism intensities to better understand the effects on local communities.

KAYNAKÇA

- Abbasian, S., Onn, G., Arnautovic, D., & Pulido-Fernández, J. I. (2020). Overtourism in Dubrovnik in the eyes of local tourism employees: A qualitative study. *Cogent Social Sciences*, 6(1). <https://doi.org/10.1080/23311886.2020.1775944>
- Abdollahzadeh, G., & Sharifzadeh, A. (2014). Rural residents' perceptions toward tourism development: A study from Iran. *International Journal of Tourism Research*, 16(2), 126-136. <https://doi.org/10.1002/jtr.1906>
- Ahmad, F., Draz, M. U., Su, L., & Rauf, A. (2019). Taking the bad with the good: The nexus between tourism and environmental degradation in the lower middle-income Southeast Asian economies. *Journal of Cleaner Production*, 233, 1240-1249. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2019.06.138>
- Akadiri, S. S., & Akadiri, A. C. (2019). Examining the causal relationship between tourism, exchange rate, and economic growth in tourism island states: Evidence from Second-Generation Panel. *International Journal of Hospitality & Tourism Administration*, 22(3), 235-250. <https://doi.org/10.1080/15256480.2019.1598912>
- Akhrorovna, B. M. (2024). Existing problems in the development of tourism infrastructure of our country. *International Journal of Education, Social Science & Humanities*, 12(5), 15-22. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11107414>
- AKTOB (2023, 25 Mayıs). Antalya'nın yerleşik yabancı nüfus oranı. <https://aktob.org.tr/antalyanin-yerlesik-yabanci-nufus-orani-102643e-ulasti/>
- Alamineh, G. A., Hussein, J. W., Mulu, Y. E., & Taddesse, B. (2023). The negative cultural impact of tourism and its implication on sustainable development in Amhara Regional State. *Cogent Arts & Humanities*, 10(1). <https://doi.org/10.1080/23311983.2023.2224597>
- Alexis, P. (2017). Over-tourism and anti-tourist sentiment: An exploratory analysis and discussion. *“Ovidius” University Annals, Economic Sciences Series*, 17(2), 288-14
- ALTSO (2023, 29 Ağustos). Alanya ekonomik rapor. <https://www.altso.org.tr/yayinlarimiz/alanya-ekonomik-rapor/alanya-ekonomik-rapor-2022/>

- Andereck, K. L., Valentine, K. M., Knopf, R. C., & Vogt, C. A. (2005). Residents' perceptions of community tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 32(4), 1056-1076. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2005.03.001>
- Ap, J. (1992). Residents' perceptions on tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 19(4), 665-690. [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(92\)90060-3](https://doi.org/10.1016/0160-7383(92)90060-3)
- Bagri, S. C., & Kala, D. (2016). Residents' attitudes toward tourism development and impacts in Koti-Kanasar, Indroli, Pattayur Tourism Circuit of Uttarakhand State, India. *PASOS. Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*, 14(1), 23-39. <https://doi.org/10.25145/j.pasos.2016.14.002>
- Balaguer, J., & Cantavella-Jordá, M. (2002). Tourism as a long-run economic growth factor: the Spanish case. *Applied Economics*, 34(7), 877-884. <https://doi.org/10.1080/00036840110058923>
- Bramwell, B., & Lane, B. (2011). Critical research on the governance of tourism and sustainability. *Journal of Sustainable Tourism*, 19(4-5), 411-421. <https://doi.org/10.1080/09669582.2011.580586>
- Bramwell, B., Higham, J., Lane, B., & Miller, G. (2016). Twenty-five years of sustainable tourism and the Journal of Sustainable Tourism: looking back and moving forward. *Journal of Sustainable Tourism*, 25(1), 1-9. <https://doi.org/10.1080/09669582.2017.1251689>
- Brida, J. G., Cortes-Jimenez, I., & Pulina, M. (2014). Has the tourism-led growth hypothesis been validated? A literature review. *Current Issues in Tourism*, 19(5), 394-430. <https://doi.org/10.1080/13683500.2013.868414>
- Brohman, J. (1996). New directions in tourism for third world development. *Annals of Tourism Research*, 23(1), 48-70. [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(95\)00043-7](https://doi.org/10.1016/0160-7383(95)00043-7)
- Butler, R. W. (1980). The concept of a tourist area cycle of evolution: Implications for management of resources. *Canadian Geographer/Le Géographe Canadien*, 24(1), 5-12
- Butler, R. (2018). Challenges and opportunities. *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*, 10(6), 635-641. <https://doi.org/10.1108/WHATT-07-2018-0042>
- Butler, R.W., & Dodds, R. (2022). Overcoming overtourism: a review of failure. *Tourism Review*, 77(1), 35-53. <https://doi.org/10.1108/TR-04-2021-0215>
- Chen, P. (2001). *Distribution of tourism economic impact: An application in Penghu Islands*. Doctoral Thesis, Texas A&M University
- Chiang, G. N., Sung, W. Y., & Lei, W. G. (2017). Regime-switching effect of tourism specialization on economic growth in Asia Pacific countries. *Economies*, 5(3), 23. <https://doi.org/10.3390/economies5030023>
- Concu, N., & Atzeni, G. (2012). Conflicting preferences among tourists and residents. *Tourism Management*, 33(6), 1293-1300. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2011.12.009>
- Cooper, B., Eva, N., Fazlelahi, F. Z., Newman, A., Lee, A., & Obschonka, M. (2020). Addressing common method variance and endogeneity in vocational behavior research: A review of the literature and suggestions for future research. *Journal of Vocational Behavior*, 121, 103472. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2020.103472>
- Damnjanović, I. (2021). Overtourism and the local community well-being. Mediterranean protected areas in the era of overtourism: *Challenges and solutions*, 93-115. https://doi.org/10.1007/978-3-030-69193-6_5
- Dedeoğlu, B.B., Karakuş, Y., Çalışkan, C., & Aydın, Ş. (2023). A complexity perspective for antecedents of support for tourism development. *Journal of Hospitality and Tourism Insights*, 6(1), 191-221. <https://doi.org/10.1108/JHTI-02-2021-0048>
- Deery, M., Jago, L., & Fredline, L. (2012). Rethinking social impacts of tourism research: A new research agenda. *Tourism Management*, 33(1), 64-73. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2011.01.026>
- Diedrich, A., & García-Buades, E. (2009). Local perceptions of tourism as indicators of destination decline. *Tourism Management*, 30(4), 512-521. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2008.10.009>
- Dodds, R., & Butler, R. (2019). The phenomena of overtourism: a review. *International Journal of Tourism Cities*, 5(4), 519-528. <https://doi.org/10.1108/IJTC-06-2019-0090>
- Doxey, G. V. (1975). A causation theory of visitor-resident irritants: Methodology and research inferences. In *Travel and Tourism Research Associations Sixth Annual Conference Proceedings*, 3, 195-198.

- Emiroğlu, B. D. (2023). Yerel halkın turizme yönelik kızgınlık algısının yaşam kalitesi ve turizme verilen destek üzerindeki etkisi: Mardin ili örneği. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 11(3), 2264–2293. <https://doi.org/10.21325/jotags.2023.1292>
- Eraqi, M. I. (2007). Local communities' attitudes towards impacts of tourism development in Egypt. *Tourism Analysis*, 12(3), 191-200. <https://doi.org/10.3727/108354207781626848>
- Feng, Y., Pitafi, A. H., & Zhang, C. (2023). Support for tourism development in Pakistan: A study of road and transportation infrastructure development. *Heliyon*, 9(7)
- García, F. A., Vázquez, A. B., & Macías, R. C. (2015). Resident's attitudes towards the impacts of tourism. *Tourism Management Perspectives*, 13, 33-40. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2014.11.002>
- González, A. T. (2018). Venice: The problem of overtourism and the impact of cruises. *Investigaciones Regionales= Journal of Regional Research*, (42), 35-51
- Gössling, S. (2002). Global environmental consequences of tourism. *Global Environmental Change*, 12(4), 283-302. [https://doi.org/10.1016/S0959-3780\(02\)00044-4](https://doi.org/10.1016/S0959-3780(02)00044-4)
- Gunce, E. (2003). Tourism and local attitudes in Girne, Northern Cyprus. *Cities*, 20(3), 181-195. [https://doi.org/10.1016/S0264-2751\(03\)00012-X](https://doi.org/10.1016/S0264-2751(03)00012-X)
- Gursoy, D., Jurowski, C., & Uysal, M. (2002). Resident attitudes: A structural modeling approach. *Annals of Tourism Research*, 29(1), 79-105. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(01\)00028-7](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(01)00028-7)
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate data analysis* (Vol. 6). Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall
- Hall, C. M. (2001). Trends in ocean and coastal tourism: The end of the last frontier? *Ocean & Coastal Management*, 44(9-10), 601-618. [https://doi.org/10.1016/S0964-5691\(01\)00071-0](https://doi.org/10.1016/S0964-5691(01)00071-0)
- Haralambopoulos, N., & Pizam, A. (1996). Perceived impacts of tourism: The case of Samos. *Annals of tourism Research*, 23(3), 503-526. [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(95\)00075-5](https://doi.org/10.1016/0160-7383(95)00075-5)
- Harb, G., & Bassil, C. (2020). Harnessing cross-region disparities to assess the impact of tourism on regional growth in Europe. *Current Issues in Tourism*, 24(11), 1491–1504. <https://doi.org/10.1080/13683500.2020.1829566>
- Harrill, R., & Potts, T. D. (2003). Tourism planning in historic districts: attitudes toward tourism development in Charleston. *Journal of the American Planning Association*, 69(3), 233–244. <https://doi.org/10.1080/01944360308978017>
- Hassan, T. H., Salem, A. E., & Abdelmoaty, M. A. (2022). Impact of rural tourism development on residents' satisfaction with the local environment, socio-economy and quality of life in Al-Ahsa Region, Saudi Arabia. *International journal of environmental research and public health*, 19(7), 4410. <https://doi.org/10.3390/ijerph19074410>
- Holden, A. (2016). *Environment and Tourism*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315767659>.
- Hye, Q. M. A., & Khan, R. E. K. (2012). Tourism-led growth hypothesis: a case study of Pakistan. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 18(4), 303-313. <https://doi.org/10.1080/10941665.2012.658412>
- Karacıl, G. (2023). *Turizmin bölgesel ekonomik kalkınmaya etkisinin ampirik analizi*. Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Karacıl, G., & Özcan, C. C. (2021). Covid-19 pandemisinin turizm üzerine etkileri. (Editör: Mustafa Gerçeker). *Covid-19 Pandemisinin Makroekonomik Yansımaları*, Çizgi Kitapevi.
- Kim, K. (2002). *The effects of tourism impacts upon quality of life of residents in the community*. Doctoral Thesis, Virginia Polytechnic Institute and State University.
- Kline, R. B. (2023). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford publications.
- Kuvan, Y., & Akan, P. (2005). Residents' attitudes toward general and forest-related impacts of tourism: the case of Belek, Antalya. *Tourism Management*, 26(5), 691-706. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2004.02.019>
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (2024, 8 Ağustos). Yıllık bültenler 2023-2024. Retrieved from [ktb.gov.tr](https://yigm.ktb.gov.tr/TR-201126/yillik-bultenler.html) website: <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-201126/yillik-bultenler.html>.

- Lankford, S. V., & Howard, D. R. (1994). Developing a tourism impact attitude scale. *Annals of Tourism Research*, 21(1), 121-139. [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(94\)90008-6](https://doi.org/10.1016/0160-7383(94)90008-6)
- Law, R., Leung, D., & Cheung, C. (2012). A systematic review, analysis, and evaluation of research articles in the cornell hospitality quarterly. *Cornell Hospitality Quarterly*, 53(4), 365-381. <https://doi.org/10.1177/1938965512457458>
- Li, Y., Li, R., Ruan, W., & Liu, C. H. (2020). Research of the effect of tourism economic contact on the efficiency of the tourism industry. *Sustainability*, 12(14), 5652. <https://doi.org/10.3390/su12145652>
- Liang, Z. X., & Hui, T. K. (2016). Residents' quality of life and attitudes toward tourism development in China. *Tourism Management*, 57, 56-67. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2016.05.001>
- MacKenzie, S. B., & Podsakoff, P. M. (2012). Common method bias in marketing: Causes, mechanisms, and procedural remedies. *Journal of Retailing*, 88(4), 542-555. <https://doi.org/10.1016/j.jretai.2012.08.001>
- Mariam, K., Singh, M., Yaja, M., & Kumar, A. (2024). Negative perception of the local community towards tourism development. *Tourism and Hospitality Management*, 30(1), 15-25. <https://doi.org/10.20867/thm.30.1.2>
- Martin, J. M. M., Martinez, J. M. G., & Fernandez, J. A. S. (2018). An analysis of the factors behind the citizen's attitude of rejection towards tourism in a context of overtourism and economic dependence on this activity. *Sustainability*, 10(8), 2851. <https://doi.org/10.3390/su10082851>
- Martins, M. (2018). Tourism planning and tourismphobia: An analysis of the strategic tourism plan of Barcelona 2010-2015. *Journal of Tourism, Heritage and Services Marketing*, 4(1), 3-7. doi: 10.5281/zenodo.1247519
- Mason, P. (2003). *Tourism impacts, planning and management*. Oxford, Butterworth-Heinemann.
- Mayer, M., & Vogt, L. (2016). Economic effects of tourism and its influencing factors: An overview focusing on the spending determinants of visitors. *Zeitschrift für Tourismuswissenschaft*, 8(2), 169-19. <https://doi.org/10.1515/tw-2016-0017>
- McKercher, B., Wang, D., & Park, E. (2015). Social impacts as a function of place change. *Annals of Tourism Research*, 50, 52-66. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2014.11.002>
- Mihalic, T. (2020). Conceptualising overtourism: A sustainability approach. *Annals of Tourism Research*, 84, 103025. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2020.103025>
- Milano, C. (2018). Overtourism, malestar social y turismofobia. Un debate controvertido, PASOS. *PASOS. Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*, 18(3), 551-564. <https://doi.org/10.25145/j.pasos.2018.16.041>
- Montanari, A., & Staniscia, B. (2010). Rome: A difficult path between tourist pressure and sustainable development. *Rivista di Scienze del Turismo-Ambiente Cultura Diritto Economia*, 1(2), 301-316.
- Moraru, A. D., Duhnea, C., Barbulescu, A., Juganaru, M., & Juganaru, I. D. (2021). Residents' attitude toward tourism—do the benefits outweigh the downsides? The case of constanta, Romania. *Sustainability*, 13(2), 882. <https://doi.org/10.3390/su13020882>
- Muhanna, E. (2006). Sustainable tourism development and environmental management for developing countries. *Problems and Perspectives in Management*, 4(2), 14-30.
- Muresan, I. C., Oroian, C. F., Harun, R., Arion, F. H., Porutiu, A., Chiciudean, G. O., Todea, A., & Lile, R. (2016). Local residents' attitude toward sustainable rural tourism development. *Sustainability*, 8(1), 100. <https://doi.org/10.3390/su8010100>
- Narayan, P. K. (2004). Economic impact of tourism on fiji's economy: Empirical evidence from the computable general equilibrium model. *Tourism Economics*, 10(4), 419-433. <https://doi.org/10.5367/0000000042430971>
- Novy, J., & Colomb, C. (2019). Urban tourism as a source of contention and social mobilisations: A critical review. *Tourism Planning and Development*, 16(4), 358-375.
- Nunnally, J. (1978). *Psychometric Theory*. Auflage, McGraw-Hill.
- Özcan, C. C., Gerçeker, M., & Özmen, İ. (2016). Turizm ve çevre ilişkisinin ekonometrik bir analizi. *ICPESS 2016 Proceedings Book*, 125-136.

- Özcan, G., & Kar, M. (2020). Büyük tecrit sonrası turizm sektörünün geleceği. (Editörler: Muzaffer Şeker, Ali Özer, Cem Korkut). *Küresel Salgının Anatomisi İnsan ve Toplumun Geleceği*. Türkiye Bilimler Akademisi.
- Peeters, P., Gössling, S., Klijs, J., Milano, C., Novelli, M., Dijkmans, C., Eijgelaar, E., Hartman, S., Heslinga, J., Isaac, R., Mitas, O., Moretti, S., Nawijn, J., Papp, B., & Postma, A. (2018). *Research for TRAN Committee - Overtourism: impact and possible policy responses*, European Parliament, Policy Department for Structural and Cohesion Policies.
- Peters, M., Chan, C. S., & Legerer, A. (2018). Local perception of impact-attitudes-actions towards tourism development in the Urlaubsregion Murtal in Austria. *Sustainability*, 10(7), 2360. <https://doi.org/10.3390/su10072360>
- Podsakoff, P. M., MacKenzie, S. B., Lee, J.Y., & Podsakoff, N. P. (2003). Common method biases in behavioral research: A critical review of the literature and recommended remedies. *Journal of Applied Psychology*, 88(5), 879–903. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.88.5.879>
- Podsakoff, P. M., MacKenzie, S. B., & Podsakoff, N. P. (2012). Sources of method bias in social science research and recommendations on how to control it. *Annual Review of Psychology*, 63(1), 539-569. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-120710-100452>
- Postma, A., & Schmuecker, D. (2017), Understanding and overcoming negative impacts of tourism in city destinations: conceptual model and strategic framework. *Journal of Tourism Futures*, 3(2), 144-156. <https://doi.org/10.1108/JTF-04-2017-0022>
- Ramkissoon, H. (2020). Perceived social impacts of tourism and quality-of-life: a new conceptual model. *Journal of Sustainable Tourism*, 31(2), 442–459. <https://doi.org/10.1080/09669582.2020.1858091>
- Richardson, H. A., Simmering, M. J., & Sturman, M. C. (2009). A tale of three perspectives: Examining post hoc statistical techniques for detection and correction of common method variance. *Organizational Research Methods*, 12(4), 762-800. <https://doi.org/10.1177/1094428109332834>
- Sarı, C. (2010). Alanya ilçesinin alternatif turizm kaynakları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(1).
- Séraphin, H., Zaman, M., Olver, S., Bourliataux-Lajoine, S., & Dosquet, F. (2019). Destination branding and overtourism. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 38, 1-4. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2018.11.003>
- Sever, I. (2023). Residents' adaptation to intensive tourism development. *Annals of Tourism Research Empirical Insights*, 4(2), 100107. <https://doi.org/10.1016/j.annale.2023.100107>
- Shahzad, S. J. H., Shahbaz, M., Ferrer, R., & Kumar, R. R. (2017). Tourism-led growth hypothesis in the top ten tourist destinations: New evidence using the quantile-on-quantile approach. *Tourism Management*, 60, 223–232. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2016.12.006>
- Sharpley, R. (2014). Host perceptions of tourism: A review of the research. *Tourism Management*, 42, 37-49. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2013.10.007>
- Simpson, K. (2001). Strategic planning and community involvement as contributors to sustainable tourism development. *Current Issues in Tourism*, 4(1), 3–41. <https://doi.org/10.1080/13683500108667880>
- Snyman, S. (2014). Assessment of the main factors impacting community members' attitudes towards tourism and protected areas in six southern African countries. *Koedoe: African Protected Area Conservation and Science*, 56(2), 1-12. <https://hdl.handle.net/10520/EJC154569>
- Su, L., Huang, S., & Huang, J. (2018). Effects of destination social responsibility and tourism impacts on residents' support for tourism and perceived quality of life. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 42(7), 1039-1057. <https://doi.org/10.1177/109634801667139>
- Szromek, A. R., Hysa, B., & Karasek, A. (2019). The perception of overtourism from the perspective of different generations. *Sustainability*, 11(24), 7151. <https://doi.org/10.3390/su11247151>
- Şevik, Ü. (2020). Algılanan örgütsel politikanın örgütsel sessizlik üzerindeki etkisinde pozitif psikolojik sermayenin aracı rolü. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (63), 206-227
- TUİK (2023, 6 Şubat). İl ve ilçelere göre il/ilçe merkezi, belde/köy nüfusu ve yıllık nüfus artış hızı. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2023-49684>

- TURSAB (2022). 2022 Yıl Sonu Değerlendirmesi, <https://www.tursab.org.tr/dergi?pdf=/assets/uploads/dunya-turizm-istatistik/2022-yilsonu-degerlendirmesi.pdf>
- UNWTO (1995). Tourism Market Trends Europe 1985-1994, <https://www.eunwto.org/doi/epdf/10.18111/9789284401154>.
- UNWTO (2013). Sustainable tourism for development guidebook. Retrieved from <https://www.eunwto.org/doi/book/10.18111/9789284415496>
- UNWTO (2018, Eylül). Overtourism'? – Understanding and Managing Urban Tourism Growth beyond Perceptions, UNWTO, Madrid, DOI: <https://doi.org/10.18111/9789284419999>
- UNWTO (2020). International tourist numbers down 65% in first half of 2020, UNWTO reports. Retrieved from <https://www.unwto.org/news/international-tourist-numbers-down-65-in-first-half-of-2020-unwto-reports>
- UNWTO (2021). COVID-19 And Tourism 2020: A Year in Review, <https://www.eunwto.org/doi/abs/10.18111/unwtoecd.2021.5.a12t784003278516>
- UNWTO (2024, 19 Eylül). International Tourist Arrivals hit 96% of prepandemic levels through July 2024, http://pre-webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2024-09/NR%20Barometer_EN.pdf?VersionId=_JyAjOY1VdwExsFbkFM2HYaV7iKMTGdl
- Van, H. T., Huu, A. T., & Ushakov, D. (2018). Destination branding as a tool for sustainable tourism development (the case of Bangkok, Thailand). *Advanced Science Letters*, 24(9), 6339-6342. <https://doi.org/10.1166/asl.2018.13048>
- Wall, G. (2020). From carrying capacity to overtourism: A perspective article. *Tourism Review*, 75(1), 212-215. <https://doi.org/10.1108/TR-08-2019-0356>
- Weaver, D. B., & Lawton, L. J. (2001). Resident perceptions in the urban-rural fringe. *Annals of tourism research*, 28(2), 439-458. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(00\)00052-9](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(00)00052-9)
- Weber, F., Stettler, J., Priskin, J., Rosenberg-Taufer, B., Ponnappureddy, S., Fux, S., Camp, M.A., Barth, M. (2017). *Tourism destinations under pressure. Challenges and innovative solutions*. Lucerne University of Applied Sciences and Arts.
- WTTC (World Travel and Tourism Council), (2019). Travel & tourism: Global economic impact & trends 2019. <https://wttc.org/Research/Economic-Impact>
- Yayla, Ö., Koç, B., & Dimanche, F. (2023). Residents' support for tourism development: Investigating quality-of-life, community commitment, and communication. *European Journal of Tourism Research*, 33, 3311-3311. <https://doi.org/10.54055/ejtr.v33i.2762>
- Żemła, M., & Szromek, A. R. (2021). Influence of the residents' perception of overtourism on the selection of innovative anti-overtourism solutions. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 7(3), 202. <https://doi.org/10.3390/joitmc7030202>